

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77
Str. Baron L. Pop 10

ÁRZKESZTŐSÉG TELEFON 1-77
Ejéti telefon (nyomda) 2-02

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . . 1150 Lei
Félévre . . . . . 600 "
Negyedévre . . . . . 320 "
Egy hónapra . . . . . 110 "

IX. évfolyam ♦ 214. szám

1928 szeptember 27 Csütörtök
• 5639 Tisri 13

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Antiszemitizmus két lejtő

Valószínűleg nem mindenki tudja, hogy Kolozsváron „Natiunea” címen a kormány félhivatalos lapja jelenik meg. A lap többnyire a nyilvánosság kizárásával hagyja el a sajtót és potosan abból és addig él, míg a liberálisok uralmon vannak. Ma már intézményesítették azt a szokást, hogy mihely a liberálisokat az averescanusok váltják fel a hatalmon, a kolozsvári liberális organum megszűnik s helyette feltámad az éveken keresztül némaságra ítélt averescanus sajtó. És vice versa. Most, hogy liberális kormány van, nincs Kolozsváron averescanus lap. A „Biruinta” annakidején gazdáival együtt csöndesen és feltűnés nélkül lekerült a napirendről, helyette, mint valami porából újjáéledt Phoenix, egy szép napon a „Natiunea” nevét kiáltották a rikkancsok a kolozsvári uccasarkokon.

Persze az, hogy a liberálisok kormányon vannak és így a „Natiunea” félhivatalos jelleggel bír, korántsem elegendő az üdvösséghez. Átlag havonta százezer lejt kell beleölni, hogy ezt az unalmas lapot, amelyért józan ember nem ad pénzt, úgy — ahogy fentartsák, nehogy a kormány szócso nélkül maradjon. Egy millió kétszáz ezer lejt egész csinos összeget tesz ki, nem beszélve arról a hivatalos és félhivatalos támogatásról, amit az ilyen kormánylap vár meggyektől, városoktól és különböző állami apparátusoktól élvez. No, de se baj. Telik ez is a mi adónkból. A haj csak az, hogy ez a lapocska, mint üzleti vállalkozás e bőséges és busás kormánytámogatás ellenére is alig tengeti életét. És mert ez így van, azok akik a lapot csinálják, csudálatos zsenialitással feltalálták a Kolombus tojását. Rájöttek arra, hogy a lapvállalat jobban menne, ha vásárolnák is a lapot. De, hogy lehet azt megcsinálni, hogy valaki liberális lapot vegyen? Érdekesse kell tenni az újságot. Ha az újság érdekes lesz, akkor nyilván sokan fogják vásárolni és rögtön kevesebb lesz a deficit.

Ez az elgondolás fölöttébb módon dicséreti a „Natiunea” gárdájának üzleti szellemét. Az azután egészen más lapra tartozik, hogy kellő zsurnalisztikai talentum helyett hogyan teszik „érdekesse” a lapot. A lehető legegyszerűbb, de sajnos mindig célravezető módon. Különböző aknákat helyeznek el a zsidóság ellen és napról-napra jobban honosítják meg az antiszemita sajtó stílusát. Most legutóbb újra egy roppant érdekes hirdetés látott napvilágot a „Natiunea” hasábjain. A kolozsvári hivatalos lap leközl egy felhívást, amelyet a csernovitzi községi választások idején adott ki a zsidóság, amit a romániai zsidó vének tanácsa irt alá és fantasztikus rasi-citatumokkal és még fantasztikusabb átkozódásokkal arra szólítja fel a zsidókat, hogy csak a nemzeti parasztpártra szavazzanak — és azzal végződik, hogy a választott nép és Izrael vénei ki fogják irtani könyörület és számalom nélkül mindazokat, akik csak kísérletet tesznek arra nézve, hogy a zsidóság jogaihoz egy ujjal is hozzányuljanak.

Hát ez valóban érdekes. Kétségtelenül megéri a két lejt, amibe a „Natiunea” kerül. De mégis kell ahhoz egy nagy adag perverzitás, hogy ilyen fajta érdekességgel töltsék meg a lapot. Ha már mindenáron bornirtsággal akarják felkelteni a lap iránt való érdeklődést, akkor kö-

zölhetnek, hogy Páriszt elfnyelte a tenger, vagy hogy már Bukarestben is olyan vasutat találtak ki, amelyik a háztetőkön szaladgál, vagy hogy egy macska egeret fiadzott, ezek mind sokkal valószínűbbnek hangzanak, mint a rejtelmes Kukux-Klan által kiadott választási plakát. És ami fő: nemcsak valószínűbb, hanem tisztességesebb is eféle érdekességgel megtölteni a lapot, ami az antiszemita lapok frazeológiáját megszegyenyítő „Natiunea” cikkekre korántsem mondható. Hogy így fejezzük ki magunkat: a „Natiunea” könnyed lekiismeretlenséggel azért, hogy

néhány két lejtet többet árulhasson, nagylelkűen a tömegdüh prédájául dobja oda a zsidóságot. Mert az könnyen elképzelhető, hogy falusi parasztok és egyéb kevés intelligenciájú emberek lelkében milyen visszhangot vet az ilyen uszító hang.

Van azután ennek az éremnek másik oldala is. A lap minden szenzációs érdekessége mellett a kormány soknak találta azt a ráfizetést, amibe a kolozsvári lapja fentartásának luxusa kerül. Keresett hát egy vállalkozót, aki a hivatalos lap adta

lehetőségeket jobban ki tudja aknázni, mint a nehézkesen mozgó hivatalos bürokrácia. És talált is. Minek tagadjuk, — zsidó vállalkozót talált. A zsidó vállalkozó arra vállalkozott, hogy minden erejével és minden lapkiadói tudásával azon lesz, hogy a lapot mennél szélesebb körben terjessze el és mentől több példányszámot tudjon elhelyezni erdélyszerte. És most terjeszti is nagyban. Kiváncsiak vagyunk vajjon tudja-e ez a zsidó vállalkozó, hogy antiszemizmust terjeszt.

Eltemették a madridi színházi tűzkatasztrófa 130 áldozatát

Még mindig nem tudták kideríteni a tűz okát

Madrid, szept. 26. Tegnap temették el a madridi színházi tűzkatasztrófa 130 áldozatát az egész ország részvétele közepette. A temetés ideje alatt az összes útleletek zárva voltak s a temetési menet utvonalaán gyászatyókkal bevont villanylámpák égtek. A színházak és moziak napok óta nem tartanak előadást gyászuk jeléül.

A spanyol minisztertanács tegnapi ülésén megszavazta az áldozatok hozzátartozóinak nyújtandó segélyt. A romok

eltakarítása még most is folyik s csak ma estére nyert teljes befejezést. A színház körül még mindig katonaság tartja fenn a rendet s egyre újabb holttestek kerülnek elő a bontó csákány munkája nyomára. A katasztrófa után a vizsgálóbizottság nem tudta megállapítani s így nem lehet tudni még ma sem, hogy rövidzárlat, vagy gondatlanság okozta-e a borzalmas tűzkatasztrófát.

Az újságok továbbra is borzalmas részleteket közölnek a katasztrófáról. Tűzöl-

tők mesélik, hogy a minden oldalról fel-törő lángok forró kattanában a színház nézőterén mintegy 30 ember félőrülte szaladgált a széksorok között, amíg valósággal őrlöngve a fájdalomtól sorra hullottak le a lábaikról.

A lapok hangoztatják, hogy pár évtizeden belül ez már a nyolcadik színházé Madridban és követelik, hogy tűzrendőri intézkedéseket tegyenek hasonló szerencsétlenségek megállítására.

Goga koalíciót próbált létrehozni a nemzeti parasztpárt és az averescanusok között

Mihalache pártja nevében kategórikusan visszautasította az ajánlatot.
Titulescu és Maniu között megegyezés jött létre

A „Viitorul” is cáfolja, hogy a kölcsöntárgyalásokban
megállapodásra jutottak volna

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) A liberális kormány közeli lemondásának lehetőségére ma már nem számítanak az ellenzéki lapok, mert Bratianu Vintila minden jel szerint végleg revidált elhatározásaitól. A miniszterelnök elhatározásával azonban a kormánykrisis kérdése távolról sincs megoldva. A feszült belpolitikai konstelláció, a gazdasági krízis, amely a kölcsön és a stabilizáció határ-idejének ad calendas graecas való elnapolásával csak súlyosbodott; a panamák lavinája és a liberális Párt belső válsága csirájában fojtják el egy eredményes és konstruktív kormányzás lehetőségét. Így, ha a jelenlegi kormány néhány hónappal meg is tudja hosszabbítani agóniáját, a mai válságos helyzetből való kibontakozást előidézni nem lehet.

Goga és Mihalache találkozása

Nem lehet tehát elcsodálkozni azon, hogy az ellenzéki pártok kivétel nélkül számolnak a kormány távozásának esélyével s előkészületeket tesznek arra, napra, midőn a kormányörökség átvételének kérdése aktuálissá válik majd. Egy ilyen előkészítő akcióként kell elkönyvelni azt a vizitát is, amelyet Goga

Oavian az Averescu-kormány volt belügyminisztere s a tábornok első hadsegéde tett tegnap Topoloveniben Mihalachenél, a nemzeti parasztpárt vezérének. Ez a látogatás politikai körökben nagy feltűnést keltett annál is inkább, mert tudott dolog, hogy a két párt közötti feszült viszony egyik okozója éppen a volt belügyminiszter szélsőséges magatartása volt.

A bukaresti sajtó természetesen élénken kommentálja Mihalache s Goga találkozását. A „Cuvantul” szerint Goga egy egységes ellenzéki front kialakulását javasolta a nemzeti parasztpárt vezérének. Goga kijelentette, hogy a jelenlegi kormány helyén marad, am abban a pillanatban ellárolható lesz, mielőtt erre az összes ellenzéki pártok együttesen kéri fel a régenstanácsot. Kijelentette továbbá Goga, hogy Jorga professzort már sikerült is az egységes ellenzéki front gondolatának megnyerni és most a nemzeti parasztpárton mulik az akció sikere... Bukaresti jelentés szerint Mihalache negatív választ adott Goga ajánlatára. A nemzeti parasztpárt vezére kijelentette, hogy a párt elég erősnek érzi magát arra, hogy ha kell egyedül is megdöntse a liberális kormány hatalmát. Viszont egy koncentrációs kormány hete-

rogén összetételénél fogva nem látszik alkalmasnak arra, hogy a mai súlyos válságból a kivezető utat megtalálja.

Titulescu nem megy Londonba

A „Cuvantul” jelenti, hogy Titulescu rövidesen Bukarestbe jön. A lap szerint a volt külügyminiszter kérte Bratianu Vintilat a Lidón történt legutóbbi találkozásuk alkalmával, hogy még a parlament őszi szessziójának megnyitása előtt át helyét egy olyan kormánynak, amely a Népszövetségen keresztül előnyös feltételek mellett megvalósíthatja rövid időn belül a kölcsönt és a stabilizációt. Bratianu Vintila ezzel szemben arra kérte Titulescut, hogy foglalja el a londoni posztját és összeköttetésénél fogva angol pénzügyi körökben hasson oda, hogy a kölcsön mielőbb megvalósítható legyen. Titulescu azonban kijelentette, hogy nem megy Londonba, mert a jelenlegi kölcsöntárgyalásokban, amelyeket Bratianu Vintila az ő intenciói ellenére kezdett meg és folytatott, semmilyen felelősséget nem akar vállalni. A lap egyébként tudnivaló, hogy Titulescu és Maniu között megegyezés jött létre, amelynek értelmében a volt külügyminiszter minden körülmények között részt

vesz egy eszelges Maniu-kormány megalkotásában.

Averescu és Jorga között, mint azt annak idején megirtuk, fuzió nem jött létre. Mindössze abban állapodott meg a két pártvezér hogy amennyiben a régenstanács valamelyiküket kormányalakítással bízza meg, úgy kölcsönösen segíteni fogják egymást.

Bukarest, szeptember 26. A „Viitorul” a következő kommüniké közli: Több lap tegnapi és mai számában pontos értesüléseket közöl a kölcsönös kapcsolatban. Tény az, hogy a tárgyalások normális mederben haladnak, de semmiesetre sem állítható, hogy a lapokban közölt precíz megállapodásokhoz jutottak volna el. Ezek a hírek legalább is koraiak.

Capablanka reméli, hogy a legközelebbi mérkőzésen visszahódítja Aljehintől a világbajnokságot

Beszélgetés az exvilágbajnokkal, aki nem próféta — a saját hazájában

Budapest, szept. 26. A budai „Siesta”-szanatórium hallgatóiban udogel helyi-erdeki matadorokkal és nőikkel körítve. A folyosón botorkáló betegek ámulással nézik. Ime, a nagy Capablanka! Hogy itt is ki fog-e kapni, az még a jövő titka. A sakkharuspek a legveresebb reményekkel startolnak, elvgre ha annak az Aljehinek sikerült... A nemzetközi torna csütörtökön kezdődik, a sakkvilág sztárjainak részvételével.

Aljehin... Buenos-Ayres... Capablanka Achilles-sarka. Az újságírókat kedveden arccal fogadja.

— A mester nem ohajt nyilatkozni — ugrik elibénk egy sakk-korifeus és védeleg terjeszti ki eleje két karját — a mester elvből nem ad interjút.

Időközben megérkezik Maróczy Géza, „Bácsmegeyi Napló” sakkrovatának hajdani vezetője és az ő közbenjárására megis csak válaszol kérdéseimre az exvilágbajnok.

— Saját magáról néhány szót... — Már tízeves koromban szimultán partikat játszottam. Csodagyereket csináltak belőlem. Tizenkilencéves sem voltam, amikor már nemzetionális versenyeken vettem részt és mesterekkel kerültem szembe. Tíz évre rá legyőztem az öt világrész legjobb sakkjátját, Laskert!

A sakk Napoleona. Győzelemről győzelemre haladt a hatvannégykötés táblán, amíg egy napon neki is elkövetkezett a maga Waterlooja... Buenos-Ayres.

— Ha a mester elmondaná az Aljehin-meccs történetét...

A körülöttünk ülőkben megfagy a vér. Hogy lehet kiejteni ezen a helyen Aljehin nevet! Micsoda tapotatlanság! Mintha a halálraítél előtt a másvilágot emlegetnék. Capablanka azonban nyugodtan válaszol:

— Erről a témáról ugyan nem szívesen beszélek, nem mintha rám nézve kellemetlen lenne, de könnyen félreértésekre adhat alkalmat. Összintén bevallhatom, hogy a túlságos jobbizalom okozta a vesztémet. A meccs előtt alig tréningoztam valamit. Mindenki mástól inkább tartottam, mint Aljehintől. Nem lett volna szabad annyira elbiznom magam. Utólag persze már késő erre a belátásra jutni. Könnyű, fölüeny győzelmet akartam. Vesztettem. Nos, de ami késik, az nem mulik, kerülünk meg mi szembe Aljehinnel! Es akkor visszahódítom régi pozíciómát.

Cigányosan barna arcán öntudat és erő ragyog.

— A mostani meccsen kit tart legerősebb ellenfelének?

— Nehéz lenne választani köztük. Spielmann mester, Steiner, Merényi, a két amerikai: Stoner és Marshall, a bécsi Kmoch és a jugoszláv dr. Vidmar egyaránt kemény játékosok.

— Bizik a győzelmében?

— Sajnos, a százszázalékos vak önbizalmamat teljesen elvesztettem. Amennyire verhetetlennek hittem magamat azelőtt, annyira óvatossá és kérkedővé tetik a tapasztalataim.

Igen, Buenos-Ayresben is: parti helyett tapasztalatokat nyert, Mosolyog.

— Ez a szépség azonban a javomra válik. Ezentúl megfontoltabban kezeltem a sakkfigurákat és nem pillanatnyi szépségből, hanem tervszerűen próbáltam lépésekkel teszem meg a huzásamat. Ha ezzel a belátással dolgozom Buenos-Ay-

Halász Laji cigányprimást „jóakaratulag” hátszurta a felesége

Féltékenységi dráma a Heltai-uccában

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délután öt órakor sikongó asszony rohant végig Kolozsváron a Heltai uccán.

— Megöltem a férjemet! Megöltem a férjemet!

A hisztérikus sikoltozó nemcsak a Heltai uccában, hanem a szomszéd uccában is összecsiszította az embereket, akik közül néhányan a rohanó nő után veletlén magukat és rendőri segítséggel sikerült elfogni. Az ucca lakói az előgott nőben Halász Lajos cigányprimás feleségét ismerték fel, akiről az ucca közönsége az első pillanatban fel is tette, hogy megölte a férjét. A kávéházi muzikusok körében ugyanis nem volt titok soha, hogy Halász Lajos és közismerten féltékenységi mániában szenvedő felesége között állandó civakodások és verekedések mindnaposak és a Halász házaspár ismerősei szinte aggodalommal eltelve azzal a biztos tudattal vezették vissza lakásába a zokogó és egyre morgó férjét emlegető asszonyt, hogy az Erdélyben általánosan ismert kitiűnő fiatal cigányprimást holtan fogják megtalálni.

Halász Lajost azonban nem találták holtan a lakásán, hanem a diványon fekvő és fehér kötéllel a testén. Az uccai jelenet hírére a II. kerületi rendőrség közegei azonnal a helyszínre siettek és elmenekült felesége távollétében véreben fekvő találták meg a cigányprimást, akit azonnal első orvosi segélyben részesítettek. Dr. Popovicu városi orvos is

Unalmas tanuvallomásokkal telt el a monstre-pör mai napja

(Cluj-Kolozsvár, szept. 26. Az Uj Kelet tud.) Az érdekes jelenetekkel tarkított nagy monstre per mai tárgyalásán tovább folytatták a tanúk kihallgatását, amely azonban a szokottnál kevésbé volt érdekes. Az első tanu Albani nagyváradi újságíró volt, aki mint a Nagyváradon megjelenő Tribuna című néppárt lap szerkesztője nyilatkozott a városi és falusi dolgozók blokkjának magatartásáról. Pragorescu nagyváradi törvényszéki bíró dr. Szánó Dezső érdekében tesz vallomást. Ezután dr. Turnovszky Sándoré Aradi Viktor kérdéseire mondja el, hogy ugyanazokat a könyveket, amelyekért Aradi Viktort vád alá helyezték, Bukarestben vásárolta a Sococ könyvke-

resben is, ma nem vagyok exvilágbajnok...

— Kubában természetesen nemzeti hősként ünnepelték őnt egy-egy győzelme után?

Raoul Capablanka elneveti magát:

— Nemzeti hősként? Ném is ismernek a hazámban! A sakkból nálunk nem igen lehetne megélni. Törődnek is a kubaiak a sakkal. Tréfán kívül mondom, hogy egy-két jó barátomon kívül senki sem tudja, hogy ki vagyok, mi vagyok. Ottthon történt meg velem ez a jellemző eset. Amikor megvertem Laskert és az összes világlapok kolumnás cikkeiben foglalkoztak a személyemmel, első oldalon hozták a fényképeimet, az életrajzomat és világhírű ember voltam már, hazalátogattam az édesanyámhoz. Egy napon a szomszédunk fiával találkoztam, akit már hosszabb évek óta nem láttam. Megrázza a két kezemet a jó fiu, „hát megjöttél”, mondja, „hát megjöttél”, átölelget, aztán szemrehányóan hátbavágva, így szól:

— Es mondd, vén csibész, hol a pokolban jártál annyi ideig, hogy semmit sem hallottunk rólad?

azonnal kiszállt a helyszínre és megállapította, hogy a szurást ollóval követte el az asszony, aki varrás közben szólalkozott össze férjével és követte el elhamarkodott tettét. Az orvos megállapítása szerint Halász Lajos csak könnyebb sérüléseket szenvedett, amelyet néhány nap alatt kihever.

Halász Lajosné hangos zokogással vette tudomásul, hogy nem ölte meg férjét. Azonnal a legnagyobb aggodalommal kezdett sürgőldömlő-forgolódní férje mellett, vizesborogatást tett a fejére, borcsanateri könyörgőt és kijelentette, hogy nem tehet az egészről. Különben is a férje javára cselekedett, mert így akarta kikapós urát visszatéríteni a családi tűzhelyhez. Halász öszzegyülekezett családjának kérésére Varti komiszár megelégedett azzal, hogy jegyzőkönyvet vegyen fel a majdnem tragikus végű házastársi veszekedésről és nem tartóztatta le az asszonyt, aki ezuttal a szokottnál kissé temperamentosabban rendezte meg mindennapos féltékenységi jelenetét.

Halász Lajos házasetéről igen sokat beszéltek már. Halász Lajosné már évek óta gyötört féltékenységgel a férjét. Mindennaposak voltak közöttük a verekedéssé fajuló nézeteltérések, amelyek során mindig a fizikailag is gyengébb Halász Lajos huzta a rövidebbet. Halász Lajosné a multban már számos uccai botrányt rendezett és többször inzultált uriaszonyokat, akiről azt hitte, hogy kockéltak férjével.

reskedésben. A tanu elmondja, hogy Aradi Marosvásárhelyen tudományos előadásokat tartott a munkássolthonban. A Malik Verlag berlini könyvkiadó könyveire vonatkozólag azt a vallomást teszi Turnovszkyné, hogy azoknak olvasása alapos előkészültséget és a német nyelv tökéletes ismeretét igényli.

Nem tárgyalják a prefektusi delegáció ügyét

Dr. Turnovszky Sándor felekezetenkívülinek mondja magát és ezért nem tesz esküt. Elmondja, hogy személyesen meggyőződött a berlini Malik Verlag helyzetéről, amelyről megállapította, hogy kapitalista vállalat, amelynek nincsen

semmi köze a proletariátushoz. Turnovszky a külföldi segélyakcióról is beszélt, amelyeket humanitárius intézmenyeknek ismer.

Ezután néhány nagyváradi munkást hallgatnak ki, akik mint a szociáldemokrata szervezet tagjai igazolják, hogy nemcsak az egységes, de az amsterdami internacionáléhoz tartozó szakszervezetek is rendeznek gyűjtőakciókat behírvén, zött tagjaik számdra.

Ötvös Béla nagyváradi újságíró a biharmegyei prefektushoz vezetett küldött, ség ügyében vall,

vallomását azonban az elnök félts. legesnek tartja azért, mert bebizonyított, hogy a delegáció ügye emnesztia alá esett és ezért ebben nem fog itélkezni a hadbírósg.

Schwartz Helén elmondja, hogy Freund Ferenc régen járt a házukhoz és egy éve komolyan udvarol neki. Míkor a család Marosvásárhelyre utazott, megkérték Freundot, hogy látogassa meg gyakran a kiskorú lányt, akit a tolvajok áltál könnyen hozzáférhető ház őrzetelül hagytak otthon. Az elnök kérdéseire Schwartz Helén elmondja, hogy sem LA, sár, sem Szenkovics nem jártak azelőtt a házukhoz és nem is ismeri őket. Weiss Jolánt sem ismeri.

Egy képviselőjelölt

Ezután Jímec Vasile biharmegyei parasztól szölitják be, aki annak idején képviselőjelöltje volt a falusi és városi dolgozók blokkjának. A volt képviselőjelölt előbb nagy ravaszul az ostobát adta és az elnök kérdéseire nem tudott felelni arra, hogy mi volt a dolgozók blokkjának programja. Később belemelegedett és az elnök jóindulatú csipkelődéseibe közben el is mondta, hogy miért jelöltette magát a képviselőjelöltek listájára. Negulescu kapitány kérdéseire elmondja, hogy a választási röpiratokat Csizmadiától kapta. Dr. Fried János, a nagyváradi kereskedelmi csarnok főtitkára Máté újságíró tanúja. A „Nagyváradi Naplónál” dolgozott és mint kifejezetten polgári lapnak munkatársa nem is fejthetett ki kommunista propagandát.

Az egységes szakszervezetekre vonatkozólag kijelentette dr. Fried János, hogy mint a Kereskedelmi Csarnok titkára nagyon gyakran került összeköttetésbe a szakszervezetekkel és azoknak konstruktív és aktív szövetkezeteknek ismeri, amelyek a nagyváradi kereskedelmi és ipari életben fontos szerepet játszóak.

Fried János vallomása után az elnök felfüggesztette a tárgyalást, mely pénteken reggel folytatódik.

Szenliszittel fűtenek az angol gőzöskön

London, szeptember 26. Az angol közgazdasági életnek igen jelentős eseménye van. Kipróbálták ugyanis a liszt finomságára örölt szénnek a fűtésnél való alkalmazását és a próba meglepő eredményeket hozott. A Blue Star Linie egyik gőzöskén, amely 13.000 angol mértföldet tett meg, figyelték a szenliszittel elérhető hatást. Az új tüzelőrendszer a régvél szemben 20 százalékos megtakarítást jelent tüzelő-energiában. Előnye továbbá, hogy az eltűzelt anyagnak a salaknak eltávolítása a szenliszt használatánál jóval kevesebb időt és fáradságot kíván, mint az eddigi tüzelési eljárásnál.

A szenliszittel való tüzeléshez olyan anyagot lehet használni, amely lényegesen olcsóbb a szénnél és koksznál. A szenliszthez szükséges tüzelőanyag tonnája ugyanis 9 shilling és 2 penny, míg a rendes tüzelőanyag beszerzési ára tonnánként 16 shilling. Emellett az új tüzelőmódszer használatánál hasonló teljesítmény mellett, naponta egy tonnát lehet megtakarítani.

Szakértők kijelentése szerint az új eljárás valószínűs hadüzenet az olaj ellen. Az angol hajózás egyre nagyobb mértékben veszi igénybe az új módszerrel elkészített tüzelőanyagot, amelyet a közel jövőben a vasuti mozdonyokon is lehet vezetni.

Vég

(Sighetu) szept. 26. A most hat végt, ahol a V kák sietnek hártávtól felvették a zsidó falvak mert a keres hogy ezekben dök laknak. szat. A zsid az országot a román és mezőkőn és ban a falvak teszi ki a b gyedét. A egész falu z szemé elé ke

Kezddük

hátan. a cse lomás Remo keresük fel Smil Chaim legtöbb már szubprimár. községekben dök, most a degradálódta egy nagy ge beléptnk po kotra. Persze letrészekel munkában. bában s röv a falu bölcses raszt is meg felvilágosító.

Remelén 7 lentí, hogy a belül 450. Ez ágak szerint dasággal fog iparral 10 és a többi ötve — A többi nyerüket.

Ertjük má lentí, hogy F Mdja közül ból él. Mint nem igen a az ötvenet a osztályába so alakulnak R szobás lakás lakik és min kettőnél több ban 4200 hold ben 605 hold hold erdő és form 69 hold dőkötli.

Következik ség összesen ségi adót fiz lejt. Százalé lül ez a mér összlakosság összes földbi kézben, ezzel százalékat fiz Megemlíte zsidó hitköz és 7, azaz hé ezzel szenibe

A következő felé Sapinko Szaploneza híres. Az egy különösen az szerű. Százava

Elsoc a leg

MÁRAMAROS ZSIDÓSÁGA A SZAMOK TÜKRÉBEN

Végig a Tiszahát zsidó falvain

(Sighettul-Marmatiel-Máramarossziget szept. 26. Az Uj Kelet tud.) Repülünk most hát végig a máramarosi völgyeken, pít, ahol a Visó, Iza és Ruszkova folyók...

Remete

Kezdjük meg a szemlét fent a Tiszahátban, a cseh határ mentén. Az első állomás Remete. Itt is a községi kisbíró keressük fel, aki jelen esetben Engel Smil Chaim névre hallgat. Általában a legtöbb máramarosi községben zsidó a szubprimár.

Remetén 77 „talass” van, ami azt jelenti, hogy a zsidó lelkek száma körülbelül 450. Ez a 77 „talass” foglalkozási ágak szerint így oszlik meg: mezőgazdasággal foglalkozik 10 családfenntartó, iparral 10 és kereskedelemmel 7. Mi van a többi ötvennel?

— A többiek idegenben keresik kenyerüket. Értjük már. Ez virágnyelven azt jelenti, hogy Remete község 77 zsidó családja közül 50 napszámból és koldulástól él. Minthogy napszám manapság nem igen akad, nyugodtan lehet mind az ötvenet a luftmenschek és snorerok osztályába sorolni.

Szaplonca

A következő állomás Szaplonca. Arrafelé Szaploncának hívják. Szaplonca egykor két dologról volt híres. Az egyik a szaploncai rebbe, aki különösen az asszonyok között volt népszerű. Százával és ezrével zarándokoltak hozzá a meddő asszonyok, hogy a rebbe imája nyomán gyermekkel áldja meg őket az Isten.

hossz a meddő asszonyok, hogy a rebbe imája nyomán gyermekkel áldja meg őket az Isten. A szpinker rebbe-dinasztia megalapítója, József Mayer Weisz volt, aki minden reggeli imádkozás előtt 18 ezüst pengőt osztott szét a szegények között.

A második dolog, amiről Szaplonca híres volt, a tolvajok. A „szpinker génoim” az egész országban hírhedtek voltak. Alkotólág Szpinkerből származik az anekdota, hogy öt egyházi engedély alapján nem kell behunyni a szemét a „Sómá Jiszroel” mondása közben, mert különben kiemelik a pénzt a zsebből.

Minden leégett

Ez azonban csak régi jóvitágban volt így. Szaplonca ma már csak a szegénységéről híres. Az általános nyomorúságon kívül ezt a községet még speciális fátum is üldözi. Régebben virágzó ipar volt itt. Két műmalom, székgyár, fűrész és faüzemek a háború előtt több mint 120 zsidó családnak adtak kenyeret.

A község 3810 lakosa közül 1078 zsidó. Foglalkozás szerint mezőgazdasággal 4 zsidó családfenntartó, iparral 15, kereskedelemmel 15, napszámos munkával 97 és fuvarozással 10 foglalkozik. Száz

család idegenben keresi a kenyerét, közülük legalább 60 koldulással.

A község határában 27 ezer hold föld van, ebből zsidó kézben 435 hold, vagyis 2 százalék. A község összesen 500 ezer lej adót fizet, ebből viszont a zsidóknak 300 ezer lej hátralék. A falu zsidó jegyzőjének Gold urnak véleménye szerint legalább 100 zsidó család tudna itt mezőgazdasággal foglalkozni, ha földet lehetne adni nekik.

A szaploncai zsidó szegénységre jellemző, hogy 245 zsidó család közül 200 lakik egyszobás lakásban. Viszont egyetlen szaploncai zsidó, még a leggazdagabb sem tart házcseledét. A hitközségnek van egy rabbija, két saktere és 15 melamedje. Zsidó elemi iskola persze itt sincs, amint ahogy Máramarossziget kivételével egész Máramarosmegyében egyetlen zsidó elemi iskola sincsen.

Ahol nincs snorer, de van analfabéta

A következő község Hosszuzmező. Ez a község üdítő kivételt képez Máramarosban, Fisch Sámuel földbirtokos, akihez információért fordulunk, büszkén jelenti ki, hogy Hosszuzmezőn egyetlen snorer sincsen. Minden zsidó munkájával keresi kenyerét és munkaalkalom is több van, mint máshol. Egyedül a Patria fatermelőnél 40 zsidó család keresi kenyerét. Ezt a relatív gazdasági jólétet érthetővé teszi a statisztika is. A község 3000 lakosa közül mindössze 350 zsidó. Alig 12 százalék. Itt a lakáviszonyok is jobbakk. A zsidóknak csak mintegy fele lakik egyszobás lakásokban, a többiek

nek két és több szobás lakásuk van. Foglalkozási ágak szerint mezőgazdasággal 2, iparral 2, kereskedelemmel 7 és farmukával 40 család foglalkozik. Érdekes jelenség, hogy ellentétben a világstatisztika gazdasági helyzetével, Hosszuzmezőn több analfabéta zsidó van, akik még zsidóul sem tudnak írni-olvasni, annak ellenére, hogy három melamedet is tartanak.

Tipikus paraszt-zsidókkal találkozunk Szarvaszó községben. Teszler József, aki az adatokat szolgáltatja, maga is tipikus parasztgazda, aki reggeltől napestig a mezőn dolgozik. Egész családját ugyanígy kint dolgozik a földön. Panaszok persze itt is vannak bőven. Szükség volna marhaállományra, hogy trágyázni lehessen a földet, az állattartáshoz azonban olcsó hitel kellene. A szarvaszói zsidók főleg Szigetet látják el mezőgazdasági produktumokkal és itt igen szép jövője lehetne egy fejlettebb tejjelgazdaságnak. Szarvaszón negyven zsidó család közül mezőgazdasággal 10, iparral 8, kereskedelemmel 7 és napszám munkával 15 család foglalkozik.

Ezután a kis Csárdá község következik, amelyre mindenképpen ráillik a „zsidó falu” elnevezés. 530 lakos közül 480 zsidó. Sajnos, sok öröm sincsen benne, mert az egész falunak talpalatnyi földje sincsen és inkább tekinthető Sziget elővárosának. A határ a szomszéd községekhez tartozik. Ennek a falunak minden lakosa Máramarosszigeten keresi kenyerét, hordárok, napszámosok, fuvarosok, marhahajcsárok, akik reggel bemennek Szigetre és estére visszatérnek. Mióta a máramarosi marhakereskedelm tönkrement a csárdaiakra is rossz napok virradtak. Nincsen munkaalkalom és naphosszat ügyelnek Sziget utcáin, munkára várnak. A legtöbbjét nyugodtan lehetne földmivelésre fogni, többé kevésbé értenek is a mezőgazdasághoz, de nincsen föld. Egész Máramarosban ez a panasz. Nincsen föld és nincsen munkaalkalom.

Marton Ernő

CORSO filmszínház Ember és Ördög Főszereplők Lionel Barrymore, Normann Kerry A legújabb Ufa heti journal

Gaetan cinikusan tagadja a rablás vádját a bukaresti esküdtek előtt

Azt mondja, hogy azért ütötte le Leonide asszonyt, mert az megharapta. Ma, vagy holnap lesz az ítélet

(Bucuresti-Bukaresti, szept. 26. Az Uj Kelet tud.) Az iliovi esküdtek tegnap délután megkezdtek a bukaresti éjszakák szomorú hőse, George Gaetan Európaszerte nagy port felvert bünperének tárgyalását. A per váratlan tárgyalása ismét a közérdeklődés középpontjába állította a brailai származású selyemfiut, a bukaresti szalonok dédelgetett kedvencét, aki emlékezetesen az év márciusában egy perverz szerelmi találkozó legkrikkusabb pillanatában kalandáccsal leütötte Leonida asszonyt, hogy 800.000 lejnyi készpénzt elrabolja, miután a támadás megelőző bizalmas tette a tételen megtudakolta a szerencsétlen asszony pénzeinek rejtekhelyét.

félszemét veszítette és hónapok óta egy bécsi szanatóriumban kezelteti megromlott idegeit, úgyhogy a főtárgyaláson nem jelent meg.

A bukaresti felsőbb tizezer ennek ellenére is hihetetlen érdeklődéssel fordult a pikantériák és budoár-intimitások légióját ígérő per felé, előkelő hölgyek ostromolták meg tárgyalótermet, hogy az egykor dédelgetett dandy vesszofutásánál jelenlegyenek. A védelem 25 tanu és elsősorban a koronatanu távollétére való hivatkozással a tárgyalás elhalasztását kérte, amit az esküdtek elutasítottak és megkezdtek azonnal Gaetan kihallgatását. A kifogástalan eleganciával öltözött Gaetan cinikus egykedvűséggel tagadja a terhére rott büncelemekenyeket. Azt állítja, hogy

a pénzt Leonida asszony önként adta át neki, ő pedig önvédelemből

ütötte meg az asszonyt, aki egy perverz extázisban megharapta.

Négy óra hosszat tartott Gaetan kihallgatása, amely drámai fordulatokban bővelkedett.

Ma délelőtt folytatták a per tárgyalását. Az esküdtszék terme ismételten zsufolásig megtelt érdeklődőkkel.

A kényes részletekre való tekintettel Antoniu szanatóriumi igazgató kihallgatása alatt zárt ülést rendeltek el. Az igazgató Leonida asszonyt a merénylet előtt is kezelte és felvilágosítást nyújtott a büncelemekény előtt néhány nappal történt eseményre vonatkozólag, amely megvilágítja a vádlott és a megtámadott hölgy közötti abnormális szexuális viszonyt.

Gaetan Oswald Teodoranu, jónevű bukaresti jogász és még két bukaresti ügyvéd védik, a vádat Gica Jonescu ügyész képviseli. A vádlót rablással párosult súlyos testi sértéssel vádolja Gaetan, akinek sorsáról ma, vagy a holnapi nap folyamán döntenek az iliovi esküdtek.

Hirdessen az Uj Keletben

Elsodort Ember a legszédültebb film-csoda scenáriumát Bíró Lajos írta milliókba került, de milliókat hozott be

A népszövetségi ülészek izgalmas finishe

Apponyi és Petrescu Comnen vitája a Népszövetség előtt a nemzetek közötti bizalomról és a leszerelésről

Genf, szeptember 26. A népszövetségi közgyűlés tegnap délutáni ülésén ismét magyar delegátus, ezalkalommal Apponyi Albert gróf vette bonckés alá a lefegyverzési főbizottság jelentését. Apponyi is — miként Táncos tábornok és Bernsdorff gróf — elégtelennek tartja a leszerelési javaslatot és bejelentette, hogy annak szavazásától tartózkodni fog.

— A javaslat egyik pontja — mondotta Apponyi — kölcsönös támogatást ír elő a tagállamok számára arra az esetre, ha valamelyik államot jogtalanul megtámadják. A kölcsönös támogatás azonban erkölcsi bizalmat követel. Sajnálatomra közölnöm kell, hogy a Magyarországot körülvevő területen ennek a bizalomnak egyelőre semmi nyoma. Amit mondok, a legnagyobb mérséklettel mondom, de meg vagyok győződve, hogy mindezt megmondani kötelességem.

A leszerelés erkölcsi alapja — A biztonság kérdése nem azonosítható egy okmánnyal, amely végeredményben csak egy darabka papíros, bármilyen nevek vagy neves eszmék szerepeljenek rajta. Addig pedig, amíg egy általános leszerelés révén, a biztonság érzése is általánossá válhatik, az igazi biztonság legnagyobb akadálya az, hogy az erkölcsi alapot nem teremti meg számára. A békeszerződés által teremtett helyzetnek ugyanis legjellemzőbb vonása az, hogy a békében is állandósította a háborút, mert átvitte a békébe is a megkülönböztetést győztes és legyőzött között. Ez az, ami a leginkább leküzdhetetlen akadálya az erkölcsi kiengesztelésnek.

A biztonság politikai és pszichológiai feltételei — Az a nemzet, amely megérdemli a nemzet nevet, nem tűrheti, hogy jogilag inferiorisabb helyzetbe kerüljön másoknál, nem fogadhat el olyan helyzetet, mely számára más és hátrányosabb jogrendszer létesít, mint a többiek számára. Nem fogadhatja el, hogy ezt a helyzetet azzal indokolják, hogy az erkölcsi szempontból inferiorisabb a többiekénél. A kérdés merituma itt van és nem másol. Ezen a ponton kell azt batran kézbevenni.

— Ha csak jogi formulákba préseljük a biztonság ügyét, ha nem teljesen őszinte lépéseket teszünk ebben az irányban, akkor nem fogunk célt érni. A biztonság pszichológiai és politikai feltételeitől függ. A legsúlyosabb politikai tévedések a pszichológiai tévedések s ezek a tévedések ma mindennapiak. Mindenkinek meg van a saját gondolkodásmódja és aszerint cselekszik, anélkül, hogy mások gondolatvilágának megértésére fáradságot venne. Azonban megértés csak úgy

lehetséges, ha a gondolkozásbeli különbségeket fölismertjük és megértjük.

— Ha ezen az uton haladunk — végezte beszédét Apponyi. — akkor nem félek semmiféle nehézségtől, akkor osztozom magam is a Népszövetség jövőjébe vetett bizalomban. Ha azonban a Népszövetség megelégszik a valódi problémák felületesebb kezelésével, ha csak formulákat keres ott, ahol nagyfontosságú kérdések várnak megoldásra, akkor elhet továbbra is, elvégezhet bizonyos szervezkedési munkákat, részt vehet a számára rendezett ünnepeken, de a nagy célt,

amelyet magának kitűzött, amelynek magam is rendíthetetlen és odaadó szolgálója vagyok, soha sem fogja elérni. És ezt az ügyet akarom szolgálni, ezért beszélek erről a helyről olyan hangon, mely néha kellemetlen is lehet, de feltétlen őszinte és becsületes.

A Le Journal de Geneve mai száma meglehetősen foglalkozik Apponyi Albert nagy hatást keltett beszédével. A lap megállapítása szerint a nagykonferenciájú beszéd eseménye volt a végén járó népszövetségi ülészeknek.

A kisantant delegátusai válaszolnak Apponyinak

A népszövetségi közgyűlés mai ülésén napirend előtt Luden holland delegátus a kisebbségi kérdéssel foglalkozott. Ennek a reményének adott kifejezést, hogy a Népszövetség a kérdést fontosságának megfelelő figyelemben fogja részéssíteni. Ezután áttértek a napirendre.

Petrescu Comnen román delegátus volt az első felszólaló, aki Politis előadói jelentését méltatta a támadást kizáró egyezmények kötése ügyében és válaszolt Apponyi Albert tegnap elhangzott szavaira. Kijelentette, hogy

Freund Chajim mára újra összehívta a szatmári rabbiválasztó gyűlést

Noha a kultuszminisztérium döntése még nem érkezett meg, Freundék mégis megkapták az engedélyt a választógyűlésre

(Szatmár-Szatmár, szeptember 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Bármennyire is szeretnénk már, hogy a szatmári ortodox zsidó hitközség felzaklatott békéje helyreálljon, a Freund-csoport jóvoltából nap-nap után újabb és újabb izgalom szállja meg a szatmári zsidóságot. Az a hír, hogy a kultuszminisztérium a Guth Sándor elnöke alatt álló új vezetőséget ismerte el legálisan, sajnos nem bizonyult valósnak. Freund Chaim továbbra is arrogálja magának a hitközség vezetését és szerdán délután az a hír terjedt el, hogy Freund újra napirendre tűzte Teitelbaum Joel főrabbiá váló választását. Ez a hír valószínű is bizonyult, mert Freund választási bizottsága a szatmári „Szamos” tegnapi számában mára, csütörtökre összehívta az augusztus 9-ikén félbeszakított rabbiválasztó gyűlést, ismételtén figyelmeztetve a választókat

arra, hogy választási igazolványukat még a szerdai nap folyamán váltsák ki, különben választójogukat elvesztik.

A választás színhelyül a bizottság a Leszámitoló Bank volt helyiségét jelölte ki, minthogy a hitközségi iroda helyiségei le vannak pecsételve. A jogalap nélkül működő választási bizottság újabb aktusa érthető elkeseredést váltott ki a szatmári zsidóság körében, amely — tekintettel arra, hogy a semmilyen eszköztől vissza nem riadó Freund-csoportot a hatóságok jóindulatul támogatják — teljesen ki van szolgáltatva Freundék terrorkísérleteinek. A helyzetre jellemző, hogy noha a kultuszminiszter még nem közölte hivatalos döntését a hitközségi vezetőség elismeréséről s a múlt héten a helyi hatóságok még azt hangoztatták, hogy a választást nem engedélyezik a minisztérium döntéséig a mai választásra

magyar részről már több ízben is megtörtént, hogy a szomszédokat általános jellegű vádakkal illették, de eddig még egyszer sem precizították a vádakat.

Szerinte ideje volna, hogy Magyarország álljon elő most már konkrét vádakkal. Románia békeszerető országa. Ennek többször is bizonyosságát szolgálta. Comnen annak a kívánságának adott ki fejezést

„Ujabb összes közép-európai országokban olyan demokratikus kormány rendszer jusson urra, mint a milyen Romániában van, akkor elérkezik a nemzetközi biztonság atmoszférájának ideje.

Ezután azt hangoztatta, hogy mindennel előbbre való a béke s a békét nem lehet semmiféle döntőbírósgyi ítélet kedvezőtlen veszélyeztetni. Egyébként mindenben csatlakozik a francia álláspothoz. Osszítzi cseh delegátus szintén Apponyi kijelentéseire reflektált. Hangoztatta a cseh nép komoly békevágát s visszatúsította, hogy a Duna-medencében élő népek között a bizonytalanságnak és bizalmatlanságnak Csehország lenne az okozója.

Rollain belga delegátus volt a következő szónok. Felkérését intézett az első és harmadik főbizottság tagjaihoz, hassanak oda kormányainknál abban az irányban, hogy minél több kormány írja alá a főbizottságok által javasolt egyezményeket. A népszövetségi közgyűlés ezután megszavazta az elébe terjesztett határozati javaslatokat s azok, akik ezt előre bejelentették felszólalásukban, tartózkodtak a szavazástól.

Freundéknek mégis sikerült az engedélyt megszerezni.

Szatmáron érthető elkeseredés uralkodik mindazon faktorok ellen, amelyeknek módjukban volna a botrány szanalása és mégis elamerikázzák az intervenciót. Így bizonyos hangok rossznéven veszik a beszercei ortodox központi irodától is, hogy döntő beavatkozás helyett figyelő álláspontra helyezkedik. A hitközség nagy többségében bizakodó a hangulat, mert ha a választásnál nem gördítenék akadályt az ellenzéki bizalmi férfiak működése elé, akkor bizonyosra veszik Teitelbaum, illetőleg a Freund-csoport vereségét.

Tisztaság, rend, takarékoság jellemzi a dr. Nemesi szappantörő használatát.

* Olvassátok figyelemmel ezt a fontos hirdetést. Naponta 3 lejjel szerethettek magatoknak egymillió francia frankot, ami hat és félmillió lejjel felel meg, vagy kétfélmillió shillinget négy-millióhatszáz-ezer lej értékben és nyehettek egyes diák szerint négy-millió hárommillió, kétfélmillió, egymillióhatszáz-ezer, négyszáz-ezer, háromszáz-ezer, kétszáz-ezer, száz-ezer, kétszáz-ezer lejt. Senki nem veszíthet. Ezeket és ezeket tett már boldoggá és fog még boldoggá tenni. Ne dobjátok el magatoktól szerencséteket. Meg akartok szabadulni végül a mindennapok gondjaitól és akariátok-e boldoggá tenni kedveseitek? Meg akariátok-e nővelni háztartástokat? Meg akariátok-e értékes ingatlanok tulajdonosai lenni? Meg akariátok-e szerezni a holnap nap és a boldog jövő békétét? Akariátok-e egy kényelmes és boldog élet minden komfortját? Ha igen, akkor irjatok azonnal, még ma egy levelezőlapot és kérjetek részletes információkat a „Románia” Általános Biztosító Részvénytársaságtól Cluj, Reg. Ferdinand 60. sz.

ZEPHIRUS
Tél
-kályhával fűt ma már a „Makk-ás” is. Ha jó kályhát akar, szerezzé be már is.
10 kg. fával fűt egy 80 m² szobát 24 órán át
Leggazdaságosabb. Leghigiénikusabb. Világszabadalom. Tartóssága örökös! 10 évi garancia!
ÁRLAPOT KÉSZSÉGGEL KULD:
Szántó Dezső és Fia
Oradea, Str. Marasesti 8. Telefon 4-91.
Városi iroda: Str. Avram Iancu 8.
Acéllemez-redőnyök. Esslingeni faredőnyök. Vasszerkezeti cikkek.
Kolozsvári vezérképviselő Babós & Co vaskeresk.

Szenzáció
Szenzációs olcsó árban a legújabb bécsi filc, velour, bársony modellek. Férfi és női filc, velour és bársony kalapok alkítása, formálása legújabb divat szerint 48 óra alatt, gyári árban
IDEAL kalapszalokban
Regula Ferdinand 8. (Wesselényi) szerezhető be.

Butoránleszállításra
határoztuk el magunkat, hogy üzemi munkasait foglalkoztathassuk, ha tehát
olcsó és jó butort
Bösendorfer, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann
zongorát, pianinó,
akar vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg
Székely és Réti
butorgyár Rt.
hatalmas raktárait Hitelekpes egyéneknek kedvező fizetési feltételek

Butoránleszállításra
határoztuk el magunkat, hogy üzemi munkasait foglalkoztathassuk, ha tehát
olcsó és jó butort
Bösendorfer, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann
zongorát, pianinó,
akar vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg
Székely és Réti
butorgyár Rt.
hatalmas raktárait Hitelekpes egyéneknek kedvező fizetési feltételek

Románia
Bukare
kukorica
mány k
Argent
pótoini
Az Uj K
háromsz
Argent
szerint a
megrak
be a brai
A pé
40 k
A 10-
(Cluj-
tud.) Mu
ben nagy
gáznzügyi
nek köve
mert ker
kerjedő p
Petean
gyes ker
zett, hog
ket. Eme
jelenté
is törvéy
kereskedő
Közösz
visszautaz
mulva ne
ról kapot
nizsleriu
pénzbirsá
könyvelés
valakinek
száva, bá
ban tartó
kereskedő
büntetéske
A ko
A nag
(Cluj-
let tud.)
sodik tan
ségi kém
Az irredé
Ötvös Ju
volt, akin
zárt tárg
hadbírósa
vád ada
Hétfón re
és kedde
életet a
zárt tárg
szerint Ö
nőnek m
T
G
Rö
Feuers
Ü

Romlott állapotban érkezett meg az argentinai szükség-tengeri

Bukarest, szept. 26. A szokatlanul rossz kukoricatermes következtében a kormány különböző rendelkezéseket eszközölt Argentinában, hogy valamennyiben is pótolni tudja a gyenge kukoricatermést. Az Új Kelet már megírta, hogy mintegy háromszáz vagon tengerit el is indított Argentínából Románia felé értesülést szerint a háromszáz vagon tengerivel megpakolt olasz hajó legnapelőtt futott be a brailai kikötőbe, ahol meg is kezd-

ték a kirakódást. A Cuvantul étesülése szerint az argentinai tengeri vagonja 75 ezer lejbe kerül, de a nagy ár ellenére is a tengeri romlott. A Cuvantul felhívja a kormány figyelmét arra, hogy még mielőtt szétosztaná a tengerit az inséges területeken, vizsgáltsa azt meg, mert a romlott tengeri a legborzalmasabb ragályos betegségeket terjeszti és beteggé teszi egész vidékek lakosságát.

A pénzügyminiszter a minimumra szállította le 40 kolozsvári kereskedő horribilis büntetését

A 10-től 60 ezer lejig terjedő büntetéseket 100 lejes büntetésekre szállította le

(Cluj-Kolozsvár, szept. 26. Az Új Kelet tud.) Mult januárban kereskedő körökben nagy konsternációt keltett Peteanu pénzügyi inspektor könyve, amelynek következtében mintegy negyven ismert kereskedőt 10.000-tól 60.000 lejig terjedő pénzbírsággal sújtott.

Peteanu meglepetészerűen jelent meg egyes kereskedőknél, akiket arra kötelezte, hogy mutassák fel üzleti könyveiket. Ennek során a szigorú inspektor a legjelentékenyebb könyveles hibákat is törvényteleneknek nyilvánította s a kereskedők minden tiltakozása ellenére jegyzőkönyvet vett fel azokról.

Kolozsvári inspekcója után Peteanu visszautazott Bukarestbe s néhány hét múlva negyven kolozsvári kereskedő aról kapott értesítést, hogy a pénzügyminiszterium 10-től 40 ezer lejig terjedő pénzbírsággal sújtotta őket különböző könyvelési kihágásokért. Így például ha valakinek a ledára nem volt meg leírva, bár Peteanu az év első hónapjában tartotta meg inspekcóját, az illető kereskedő ezért negyed évi adóját kellett büntetesképen kifizessze. Ha valamelyik

kereskedő könyvelése nem volt ajour, vagy a bélyeges fakturák nem voltak rendben, vagy valamely hitelezése nem volt lefedezve váltóval, a kereskedőt az egyezrelekes illeték összegének háromszorosára s ezenkívül ezer lejre büntették meg.

A horribilis büntetések behajtására már meg is történt az intézkedés, mikor a kolozsvári kereskedelmi tanács delegációt küldött Simionescu pénzügyi államtitkárhoz ebben az ügyben. Az államtitkár a delegáció tagjainak kijelentette, hogy Peteanu túlbuzgóságból róttá ki a büntetéseket és megígérte hogy utána néz annak, hogy a büntetések mennyiben állják meg a helyüket és míg végleges elintézi a kérdést, a büntetések végrehajtását felfüggeszti.

Ugy látszik Simionescu államtitkár ígéretét beváltotta, mert ma ábrát érkezett a kereskedelmi tanács titkárságához, melyben a pénzügyminiszter arról értesítette, hogy a negyven kolozsvári kereskedőre kirótt 10-től 60 ezer lejig terjedő büntetéseket 100-tól 300 lejig terjedő büntetésekké váltotta fel.

A kolozsvári hadbírótság három évre ítélte a kémkedéssel vádolt Ötvös Juliát

A nagyváradi elvált asszony egy román kapitányt akart a magyar kémszervezet céljainak megnyerni

(Cluj-Kolozsvár, szept. 27. Az Új Kelet tud.) A kolozsvári hadbírótság második tanácsa előtt különös érdekességű kémkedési per került tárgyalásra. Az irredenta per vádlóját Popescuné Ötvös Julia nagyváradi elvált asszony volt, akinek a perét már egy ízben tartott tárgyaláson a hadbírótság, mely hadbírótság, azonban elhalasztotta a vád adatainak hiányosságai miatt. Hétfőn reggel újra tárgyalás alá vett és kedden a késő éjjeli órákban hozott ítélet akét napig tartó szigorúan zárt tárgyaláson a hadbírótság, mely szerint Ötvös Juliát a hadbírótság bíróságnak mondta ki a kémkedési perben

és háromévi szigorított börtönre ítélte. A vádirat szerint Popescuné Ötvös Julia összeköttetésben állott a budapesti irredenta kémszervezettel. A kémszervezet Ötvös Juliával Budapesten lépett érintkezésbe és Nagyváradra való visszatérte után állandó levélbeli összeköttetésben állottak. Az asszonynak az volt a megbízatása, hogy a nagyváradi katonai hadosztály irodájából adatokat szerezzen be a határmenti ezredek helyzetét és szerveztségét illetőleg. Popescuné Ötvös Julia Constantinescu George kapitányt találta alkalmasnak a hírszerzés élvégzésére. Az elvált asszony szerelmi vi-

NAGYSZABÁSÚ VÁM-PANAMA BATA CIPŐKKEL

Negyvenmillió kárt szenvedett az állam.

Ilyen cím alatt cikket közölt a „Temesvári Volksblatt” szept. 8.-iki 204. számában és azt állítja, hogy a T. & A. Bata cég 300,000 pár nakórből készült cipőt importált és hamis vámtétel alatt vámolt el.

A cikk nyilvánvalóan a fogyasztók megtevesztését célozza.

Cipőáraink tisztességes kereskedelmi eljárásra vannak alapozva és a jövőben is változatlanul maradnak.

Leszögezzük;

a 180 leies vámtételt a vámigazgatóság mellett működő vámszakbizottság a vett minták beható vizsgálata alapján állapította meg.

Ezen vámtétellel a Salamonovics & Benéth cég összesen 17,000 pár cipőt vámolt el. A T. & A. Bata cég áruit kivétel nélkül ab gyár Zlin vámolatlanul adja el.

Az államot tehát sem mi, sem a Salamonovics & Benéth cég egyetlen banival sem károsította meg.

Bata

szonyt folytatott Constantinescuvál, aki a hadosztály információs irodájában teljesített szolgálatot. Ötvös Julia kémszervezet megbízólevelét eljuttatta Constantinescuhoz.

A levélben a kémszervezet ajánlatot tesz Constantinescunak, hogy rendszeres információkat küldjön a hadosztály elétről. Ezért a kémszervezet havi huszezer lej fix fizetést ajánlott fel a kapitánynak, abban az esetben pedig, ha az ajánlat nem konvenniama az egyes információkat mutatkozott hajlandónak a kémszervezet honorálni.

Constantinescu látszólag elfogadta az ajánlatot, de azonnal érintkezésbe lépett fölötteseivel és jelentést tett a magyar irredenta szervezetek ajánlatáról. A hadosztály parmesnoksága ekkor Constantinescu után érintkezésbe lépett a kémszervezetekkel, hogy ezáltal kinyomozzák a szervezet romániai megbízottjait és Magyarországon tartózkodó ro-

mán állampolgár tagjait. A kémszervezet azonban óvatosságnak mutatkozott és a többszöri levélváltás egyetlen egy esetben sem vezetett pozitív eredményre. Miután nem sikerült a kémszervezet többi megbízottait felfedezni, a hatóságok megelégedtek Ötvös Julia letartóztatásával, ami ez év júliusában meg is történt.

A hadbírótság két napig tartó tárgyalásán a vádnak azt kellett bizonyítania, hogy Ötvös Julia évekkel azelőtt is összeköttetésben állott a kémszervezetekkel s már adott információkat Magyarországnak... A vádlott nőt a tárgyaláson dr. Georgescu Mircea védte, míg a vádat Nicolau kapitány képviselte. Az izgalmas jelenetekben és jogi vitákban bővelkedő tárgyalás végetért a vád álláspontját jutatta győzelemre és a tárgyalás kedden éjjel a vádlott súlyos elítélésével ért véget. A védőügyvéd felebbzést jelentett be.

T ö l g y á r u t

primát, bouiban, párisiban, irizeben, rönkben.

Gőzöltbükkarut

Rönköt, fichtafenyőt, bükköt, kőrist exportra vásárol
Feuerstein Kálmán, fakereskedő — Cluj, Calea Victoriei 61 szám

Üzletáthelyezés!

Róth cipésmester üzletét
Unió-u. 9. sz. alá helyezte át

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdelyi és banság asidosag napilapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jambor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utannyomását csak forrás megjelölésével engedjük meg.

— Október 29-én tárgyalja a dési törvényszék a szamosújvári Kereskedelmi Bank bűnügyét. Egyik közelebbi számunkban hírül adtuk, hogy a dési törvényszék a szamosújvári bankbűnügyével kapcsolatban elkészítette a vádiratot s vádat emelt mindazok ellen, kiket a bankbűnügyvel kapcsolatban valamelyen mulasztás terhel. A törvényszék ez ügyben most a főtárgyalást október 29-ikére tűzte ki. Korábbi cikkünk címébe tévedésből csuszott be a Mercur-bank neve, mely nem azonos a szamosújvári Kereskedelmi Bankkal, amelynek igazgatósága és felügyelőbizottsági tagjai ellen a vádirat irányul. Mint értesülünk a vádirat Pap Antal igazgatósági és Negrutiú felügyelőbizottsági tag ellen nem emel vádat, minthogy ezeknek egyáltalán semmi részük nem volt a bankot csődbe kergető gazdálkodásban. Kapcsolatban ezzel a híradásunkkal közöljük azt is, hogy a csődbejutott bank tulajdonát képező téglaágyár részvény többségét dr. Suciu Victor szamosújvári ügyvéd meg szerezte és a hitelezőket százszázalékban kielégíti. A szűnetelő téglaágyár tegnap már újra felvette üzemében a munkát.

— Turista-kirándulás. Az Erdélyi Kárpát-Egyesület folyó hó 30-án, vasárnap gyalog- és kerékpároskirándulást rendez a letai, másnéven géci-vár festői romjaihoz. A gyalogos csapat Hátrich Árpád vezetésével szombaton este 11 órakor indul a Mátyás-háztól. A kerékpárososztály Pápai Zoltán vezetésével vasárnap reggel 7 órakor ugyanonnan. Vendégeket mindkét csoportban szívesen látnak.

— Szeptember 30-án zárul az 5688. éve a Keren Kajemetnek Minden KKL-biztos sürgősen küldje be a Roshasana akció során felhozott összegeket, hogy még feljavulhasson helyzége évvégi eredménye. Csak a szeptember 30-ig beérkezett összegeket tudjuk a lezáruló évhez számítani. KKL-biztosok sürgősen gondoskodjanak a pénzek átutalásáról vagy postai küldéséről, valamint az elszámolásáról. A KKL erdélyi irodája.

— A Graf Zeppelin Egyintombba repül. Friedrichshafenből jelentik: A Graf Zeppelin léghajó tervezett amerikai útján kívül valókelet felé is próbautat fog tenni. Nincs megállapítva még hogy ezt az utat amerikai útja után, vagy azelőtt fogja-e megtenni. Terv szerint legközelebb a léghajó Egyintombba fog próbautat megkísérlni.

— El akarták rabolni Amerika mexikói követét. Mexikóból jelentik: Tegnap éjszaka Mexikótól negyven mérföldnyire több bandita megtámadta Moarovót, Amerika mexikói követét, aki egy autón igyekezett a főváros felé. A merénylőkről még idejében értesült a mexikói rendőrség és kiszabadították szorult helyzetéből az amerikai követet. A banditáknak valószínűleg szándékukban volt a követet elrabolni, hogy azután szabadonbocsátásáért nagy váltságdíjat követelhesse.

— A vámtételek leszállítása ismét versenyképessé tette a román fát az európai piacon. Fatermelői körökből szerzett értesüléseink szerint az utóbbi időben Európa figyelmé ismét Románia faipara felé fordult. Ennek bizonyossága az, hogy ez év első felében a termelés 20 százalékkal emelkedett és ez év első három hónapjában Románia több fát exportált, mint az előző évek-

Szereti-e a gyermekét?

akkor Siposnál vegyen neki harisnyát, kötött mellényt és az egész iskola-idényre megszabadult a gondjaitól.

Szereti-e saját magát?

akkor Siposnál vegyen magának és hozzátartozóinak harisnyát, kötött-mellényt, pulóvert, keztyűt, urt és női divat cikkeket, csipkét, szalagot, fehérneműt, alsó-tricouru h á z a tot és mindenféle rövidárut.

Videkről levélleg is rendelhet. Meg nem felelőrt a pénz is vissza a dia
SIPOS - CLUJ
Cal. R. Ferdinand 8. sz. — Telefon 7-20

ben. Ennek az érdeklődésnek és az export emelkedésének az az oka, hogy a vámtételek csökkentették.

— Az emberiség bölcsője. A Paris Soir Londonból jelentik, hogy az Amerikából Afrikába küldött Kamerun-Cable-expedíció, amelynek feladata az volt, hogy az emberiség bölcsőjét felfedezze, arra az eredményre jutott, hogy ez a bölcső nem Ázsia volt, hanem minden valószínűség szerint Afrika. Az expedíció kellő bizonyítékok birtokába jutott arra vonatkozóan, hogy az emberiség eredete a ma természetlen, de valaha nagyon dúz növényzetű Kalahári-sivatag volt. E sivatag a földnek egyetlen olyan vidéke, amely az embereknek a földön való megjelenése óta semminemű geológiai változáson nem ment át. Az expedíció reméli hogy a sivatagon sikerül feltalálni olyan benszülött törzset, amely minden eddigi emberi típusnál primitívebb és régebb.

— Megnyit a tüdővészellenes világkonferencia. Rómából jelentik: Az aostai hercegnek jelenlétében tegnap nyitották meg a Capitoileumon a nemzetközi tüdővészellenes konferenciát, amelyen harminckilenc nemzet delegátusai vesznek részt. A megnyitót ünnepségen Mussolini miniszterelnök üdvözölte a konferencia külföldi vendégeit és sikert kívánt a konferencia munkálataihoz a miniszterelnök Olaszország szempontjából is sokat vár a hozamó határozatoktól, mert a tüdővész az olasz nép között is pusztít s évente 60 ezer azoknak a száma, akik e betegségbe belepusztulnak.

— Stájerországban havazik. Gratzból jelentik: A hirtelen hidegre fordult időjárás következtében Stájerország keleti részén hó esik. Tegnap dél után Gráz környékén öt óra hosszat havazott.

— Már a teatermelés korlátozásáról is tárgyalnak. A gvarmatáru világpiacot túlprodukción és éles verseny jellemzi. Ami a túlprodukción illeti, ez talán a legszembetűnőbb a teatermelés és kereskedelem terén, mely már olyan méreteket öltött, hogy az intéző faktorok a termelés restlingálása céljából tanácskozásokat folytatnak. A londoni piac, amely az egész világra irányítólag hat, szaturálva van iárvai és szumatrai teával. E két szigeten pedig hallani sem akarnak a produkció megszorításáról! Az éles verseny már most is rendkívül nyomott árakban nyilvánul és ha a termelés ebben a tempóban tovább folytatódik, akkor hova-tovább a világpiaci árak a termelés rentabilitását fogják veszélyeztetni. Éles verseny mutatkozik a rizs körüli is, amely közelfekvő európai probléma. Görögország mellett főleg Olaszország az, amely az európai piacot rizsexportjával dominálja. Nagy gondot fordítanak utabban Olaszországban a mandulaexportra is és nagy erőfeszítéseket tesznek az Európában egyedül spánval konkurrenciá legvil-résére.

Hirdessen az Uj Keletben

— Egy hónapra ítélte a tábla egy besztercel kereskedőt, aki halálra gázolt egy gyermeket. A kolozsvári tábla ma délelőtt tárgyalta Kollár Ignác besztercel kereskedő bűnügyét, aki az elmúlt év augusztusában Herina községben elgázolta Rosenfeld Dávid hatéves gyermekét. A gyermek a gázolás következtében rövid időn belül meghalt. Kollár Ignác a tárgyaláson azt hozta fel védelmére, hogy a megengedett 14 kilométeres sebességgel haladt. A tanak vallomásából ezzel szemben kitudt, hogy a szerencsétlenség a túl gyors haladás miatt következett be. Kollár Ignác az ítélet ellen a semmitőszékhez felebbezett.

— Nő a legmagasabb afrikai hegycsúcson. Az amerikai feminista felvölíratok jogos büszkeséggel emlékeznek meg a 22 esztendő Mac Donald nevel angol urleánynak turista-hőstettéről, aki megmászta a legmagasabb afrikai hegycsúcot a Kilimangjárót, melyet évekkel ezelőtt az abruzzói herceg kutatórajával derített föl. Miss Mac-Donald rokonainak látogatására ment Keletafrikába. Itt elhatározta, hogy megkísérli e nehéz és merész kalandot. Maga mellé vette a Brit alpesi klub egyik tagját és Browne őrnagyot, aki híres hegymászó. Mondbasaba mentek mindhárman, megmászták a Ma-wenzi ormot, mely körülbelül 6000 méter s ennek csúcán meglettek az abruzzói herceg kutatórajának nyomait. Egy nap pihenő után a Kilimangjáró másik csúcására értek a Kibora, mely 7500 méter magas. A vakmerő vállalkozás közben Browne őrnagy annyira elcsigázódott, hogy vissza kellett fordulnia, de Mac Donald kisasszony nem fáradt el, frissen, jókedvűen ért a legmagasabb oromra és ott megívott egy üveg pezsgőt.

— A huszonhat dollártólval mozgópostás közül csak tizenötöt tartóztatott le az ügyészség. Az ügyészség ismét őrizte vette azoknak a mozgópostásoknak nagyrészét, akik ellen ezelőtt hat évvel, 1922-ben indult meg eljárás azon a címen, hogy rendszeresen dézmálták az Amerikából érkező pénzesleveleket és ezáltal több ezer dolláros küldeményt tün tel a postai adminisztráció felgyamán. Az ügyészség huszonhat mozgópostás ellen indított eljárást, de a törvényszéki tárgyaláson mindannyiukat felmentették. Az ügyész felebbezése folytán a bűnügy a tábla elé került, amely megsemmisítette a törvényszék ítéletét és a huszonhat vádlott közül tizenötöt tizhónapi, ötöt kétfévi, három érvévi, három pedig egyhónapi börtönre ítélte. A semmitőszék a tábla ítéletét helybenhagyta, mire ez elítelt mozgópostások pernyitást kértek, amelyet azonban a semmitőszék ismét elutasított. Ennek alapján az ügyészség a tegnapi nap folyamán a vádlott mozgópostások közül tizenötöt letartóztatott, a többiek ellen pedig körözőlevelet b'csátottak ki

Szülők tanítók
Iskolák
figyelmebe.

A legjobb képes héber ABC. Kapható az Uj Kelet adóosztályában —
Ara 45 lej

SZABÓ IMRE
történeli regénye

Az utolsó máglya

megjelent
könyvalakban
A számozott példány
ára 120 lei.

Megrendelhető az Uj Kelet könyvtárában, Cluj, Str. Baron L. Pop No. 10.

— Csak az ipartestületek munkakönyvével lehet valaki safför. A minisztertanács 2070—928. sz. rendeletével mely a Monitorul Oficial szeptember 19-iki számában lett közzölve, a safför (autóvezető) ipart képzéséhez kötött. A belügyminisztérium szervei által az autóközlekedési törvény értelmében kiadandó engedélyek a jövőben csak azok részére lesznek kiadhatók, akik igazolják hogy az érvényben lévő ipartörvények követelményeinek eleget tettek, tehát az erre illetékes ipartestületek, vagy ezeket helyettesítő hatóságok által kiadott segédmunkakönyvvel rendelkeznek. A kolozsvári ipartestület az érdekelt hatóságok képviselőit egy megbeszélésre hívta össze ezen rendelkezés végrehajtásának megtárgyalása ügyében.

— Sikeres kényszerleszállás után felrobbant egy német személyszállító repülőgép. Berlinből jelentik: A Páris—Berlin közötti légi ut egyik utasszállító repülőgépe tegnap Dortmund közelében motordefektust kapott s a pilóta kényszerleszállást végzett. A kényszerleszállás sikerült, az utasok és a személyzetnek baja nem történt. Amikor a gép már szerencsésen földet ért, a mechanikusok észrevették, hogy a motorból lángok csapnak ki. Gyorsan felszólították az utasokat a kiszállásra és a repülőgép közeléből való távozásra, ami annál indokoltabb volt, mert amint ez megtörtént, a lángok felrobbantották a motort s a repülőgépet a robbanás szétszakgatta. A gépnak szét nem szakgatott része a földön maradt, de elégett. A gép neve Deutschland s a legutóbbi időben készült éppen a Berlin—Páris közötti légi vonal számára.

— Kommunisták megzavarják a lemergi hossznapot. Bécsből jelentik: Lembergi jelentés szerint a hossznapon kommunisták zavarták meg uccal tüntetéssel a zsidó ünnepet. A rendőrségnek kellett közbelépnie és így sikerült a tüntetőket szétkergetni.

— Végetértek a szilészi hadgyakorlatok. Bresslauból jelentik: A szilészi hadgyakorlatok tegnap véget értek. A gyakorlat befejeztével Oroener birodalmi hadügyminiszter meglepődését fejezte ki a gyakorlat lefolyása fölött. A csapatok ma Görffitzban díszmenetvonnak el Hindenburg közlérsá- elnök előtt.

— Az Uj Kelet nagyváradi előfizetői és hirdetői szíves figyelmébe! Tisztelettel értesítem az Uj Kelet nagyváradi előfizetőit és hirdetőit, hogy lapunk főkkadóhivatalát augusztus hó 20-tól kezdve Rimánóczy-u. 4. szám (I. em.) helyeztem át Az Uj Kelet érdekében történő mindennemű értesítések, panaszok vagy megkeresések ide küldendők. Kiváló tisztelettel Blum Zsira-mond.

A pa
A k
tuáliss
évekke
nagyja
lesztin
A g
rog tá
a jele
tette a
liciai é
res ko
der ri
mond
lévén
lesztin
diamá
tani te
haszná
rog te
lendül
meg, a
tinaiva
mozga
táborá
ujvilág
Ezek
véprel
len és
ben b
rognak
előnye
Mert
tóra, a
latát e
laarecz
E k
alakult
felügy
névü t
rogber
szemel
wa elő
tezi.
Az é
paleszt
val, kis
ismét e
az öt n
ritkasá
nem pa
Annál
mányos
mellet
jának t
veszi a
Csak
tak err
ból, mé
nál ten
ritó lát
lág zsid
na fele
telten é
gunk e
rés erej
dozni.
Ugy
nem ha
dóságán
sem kép
erző sz
ség, hog
gen ors
Erec J
mellőz
szólnia,
rog dor
igazi z
000
Ertes
szalám
igy ab
legkitün
az ösz
ket szá
olcsóbb
fogásuk
Ifj.
G

A palesztinai eszrogért!

A közeledő szukkoth-ünnepe ismét aktuálissá tesz egy kérdést, amely már évekkel ezelőtt a zsidó közelet számos nagyjait foglalkoztatta: Az eszrog, a palesztinai eszrog kérdését.

A görög és más chucz-laareczbeli eszrog tárhódítása, a múlt század végén és a jelen század elején gondolkodóba ejtette a világ híres rabbijait és ötven galiciai és oroszországi rabbi, köztük a híres kownói gaon és rabbi Izrael Salander rituális szempontból érvénytelenné mondták ki a korfui eszrogokat. Nem lévén más választásuk, minthogy a palesztinai zsidó telepítés kezdetleges stádiumában gondolni sem lehetett az ottani termésre, inkább korzikai eszrogot használtak. Nemsokára azonban az eszrog termelésnek Palesztinában való fellendülésével világszerte mozgalom indult meg, a chucz-laarecz eszrognak palesztinaiával való helyettesítése érdekében. E mozgalom előharcosai a „Choveve Cioa” táborából kerültek ki, akikhez az ő és újvilág több híres rabbija csatlakozott. Ezek erővel sikkra szálltak a „zsidó véremlézetű földön termelt eszrog” ellen és számos vitatásban és újságcikkben bizonyították be a palesztinai eszrognak a Görögországgal szembeni előnyeit.

Mert hiszen el sem képzelhető, hogy a tóra, amidőn az eszrog és lulav használatát előírja, korfui, vagy más chucz-laareczbeli gondolt volna.

E küzdelem eredményeként 1905-ben alakult meg Jaffában, rabbi A. J. Kuk felügyelete alatt a „Pöri Ecz Hadar” nevű társaság, amely a palesztinai eszrogtermelést, az összes vallási szabályok szemellett való tartása mellett volt hivatva előmozdítani és a terjesztést elősegíteni.

Az évekig tartó vita ezzel bezárult. A palesztinai eszrog, két évezred elmúltával, kiszorította az idegen betolakodót és ismét elmozdult a zsidó vallásos életben az őt megillető helyre. A külföldön már ritkaságszámba megy az a zsidó, aki nem palesztinai eszrogot vesz szukkothra. Annál is inkább, mivel ma már a tudományos és szakavatott kultiválási mód mellett a palesztinai eszrog külső formájának tökéletessége tekintetében is felveszi a versenyt a görög eszroggal.

Csak nálunk sajnos, még nem jutottak erre a belátásra. Érthetetlen okokból, még mindig a görög eszrog domináns templomainkban. Valóban elszomorító látvány ez. Ma, midőn az egész világ zsidósága sóvárgó szemmel Palesztinára fele tekint és felépítésére felmerhetetlen összegeket áldoz, a mi zsidóságunk egy régi rossz szokástól való eltérése erejéig sem képes e szent célra áldozni.

Ugy látszik, a zsidó népi érzés még nem hatott eléggé mélyen országunk zsidóságának szívében. Mert különben el sem képzelhető, hogy egy igazán zsidóul érző szívet meg nem indítana az a jelenlét, hogy amíg ezerszámra adnak el idegen országokból származó eszrogot, addig Erec Jiszráél szegények szegényszemre mellőzöttek. Igen, a szívnek kell beleszólnia, mert a midrás szerint: „Haeszrog dome lakó”, az eszrog a szívet, az igazi zsidó szívet jelképezi.

Edelstein M. D. (Temesvár).

Felhívás!

Értesítem a t. vevőimet, hogy az összes számlámat ujonnan átalakítottam és így abban a helyzetben vagyok, hogy legkitünőbb minőségű számlát, valamint az összes és szakmába vágó hentesműveket szállíthatok naponta frissen a legolcsóbb árban. Miért is kérem szíves partfogásukat és vagyok kiváló tisztelettel

Ifj. Pál Márton

Cluj, Piaja Mihai Viteazul 25.

Besaráblában újabb sok százmilliós panamát fedeztek fel

Egy liberális szenátor ellen letartóztatási végzést bocsátottak ki. Eltussolták a petróleum-panamát

(Bucuresti. Bukarest, szept. 26. Az Uj Kelet tud.) A panamák lavínája ugylátszik feltartóztatlanul rohan tova. Még ki sem lábaltunk tulajdonképpen a fantasztikus méretű petróleumpanamából, a melyről valószínűleg sohasem fogja meg tudni az ország, hogy tulajdonképpen hány milliárddal károsította meg az államot, — és a bukaresti lapok egy újabb nem kevésbé nagyméretű szélhámoság, — közokirathamisítás és csalássorozat-ról rántják le a leplet, amelyet a besaráblai Balti városban fedeztek fel a hatóságok.

A Curentul jelentése szerint Besaráblában egy jól megszervezett és magasállású tisztviselő és politikusok által irányított banda a kisajátítási kölcsön járadékpapirjaival követett el óriási szél-

hámoságokat. A banda tagjai hamis igazolványok és rendeletek segítségével nagykiterjedésű kisajátításra szánt földekre tették rá a kezüket. Ugyancsak csalárd uton kisajátítási járadékpapírokat tettek szert, amelyeknek jövedelmeit már esztendők óta élvezik. Ilymódon a banda sokszázmilliós kárt okozott az államnak. A Curentul szerint a banda élén többek között egy liberális szenátor áll, aki ellen állítólag már ki is bocsátották a letartóztatási végzést. Ugyancsak várható egy volt avarcsánus prefektus és egy magasrangú katonatiszt, valamint a Casa de Depuneri több tisztviselőjének letartóztatása is, akikről bebizonyosodott hogy ugyancsak részesek a panamában. Minthogy ismét panamáról van szó, itt említjük meg, hogy a milliárdos pet-

róleumpanama nyomozását elérte végezte. A bukaresti lapok jelentése szerint Bratianu Vintila hazatérte után azonnal szigorúan megrótta Stelian Popescu igazságügyminisztert, mert ez a bűnösök elleni szélsőséges magatartásával kompromittálta a liberális pártot. A miniszterelnök utasította Stelian Popescut, hogy szüntesse be az Univerulban minden lámadást a petróleumpanama résztvevői ellen s az Adeverul szerint azt az óhaját is kifejezte, hogy több letartóztatás ne történjék. Mint a lap írja, Stelian Popescu tudomásul vette Bratianu Vintila utasításait. Ennek megfelelően a petróleumpanamában több letartóztatás nem lesz és a kormányhivatalos Viitorul legnapj számában már be is jelelte, hogy a vizsgálat immár befejezéshez közeledik.

Évente 3500 millió dollárt költ az emberiség hadseregeire

Ötmilliószázezer ember van állandóan fegyverben

Cluj-Kolozsvár, szept. 26. A Nemzetek Szövetsége 1927—1928-ra kiadta a „Fegyverkezési Évkönyvet”. Ennek az évkönyvnek az adataiból mindenekelőtt az a tény domborodik ki, hogy hozzávetőlen — de az adott viszonyok közt lehető legpontosabban számítva — a világ államai évente háromezeröttszáz millió dollárt költenek hadseregeikre, még pedig kétezernégyszáz millió dollárt a szárazföldi hadseregre, ezerszáz milliót a flottára és a katonai aviatikára. Ha már most az egész földgömb lakosságának statisztikáját nézzük és összehasonlítjuk ezzel a számmal, akkor megállapíthatjuk, hogy — beleszámítva Ázsia és Afrika száz meg százmilliós olyan tömegeit, amelyek számára ezidtig a pénznek alig van jelentősége — a földgömb minden lakójára évente két dollár jut, egy-egy családra tíz dollár.

A másik érdekes és jellemző adat, amely a Nemzetek Szövetségének statisztikáiból kiderül, az, hogy e pillanatban körülbelül öt millió ötszázezer ember van fegyverben az egész világon, bár ez a szám csak az állandó hadseregekre vonatkozik. Nincsenek beleszámítva azok a tartalékok, amelyek kiszolgálták gyakorlati idejüket, továbbá az olyan, inkább civil-alakulatok, amilyen például az Egyesült-Államokban a nemzetőrség (National Guard), vagy az angol dominiumok hasonló alakulatai, amelyek — mint a világháború megmutatta — háború esetén elsőrendű katonai tényezőkné bizonyulnak. A földgömb népességét hozzávetőlen ezernyolcszáz millióra becsülhetjük. Ilyenformán nyugodtan elmondhatjuk, hogy a ma fegyverben álló katonaságból a világ minden 200 polgárára jut egy-egy aktív katona.

Kevesebb a hadihajó tonnaállománya

Ugyancsak érdekes adata az évkönyvnek az, hogy a világ hadiflottája — egészben véve csökkent. 1913-ban a mindennemű hadihajók tonnamennyiségét 6 millió 895 ezer 600 tonnára becsülték. Ez a szám a világháború alatt 7 millió 350 ezer 400 tonnára emelkedett, azóta pedig 5 millió 47 ezer 300 tonnára csökkent. Ugyanakkor amikor a világ hadiflottája ennyire csökkent, a világ kereskedelmi flottája 47 millió tonnáról 63 millióra emelkedett 1913 óta. Ez azt jelenti, hogy 1913-ban hét kereskedelmi tonnára jutott egy hadi ton-

na, ma pedig tizenhárom kereskedelmi tonnára jut egy hadi. A békés kereskedelmi hajózás tehát egyre növekvő mértékben veszi át az óceánok uralmát.

Milyen a helyzet Európában

A legmagasabb katonai arányszámokkal mindenesetre Európában találkozzunk. Európa állandó hadseregeinek létszáma közel hárommillió.

Ez a szám azt jelenti, hogy a kontinens, amelyen a világ lakosságának egynegyede lakik, a világ haderejének több mint felét tartja fegyverben. Európa katonai viszonyaiban óriási változás történt. A világháború előtt a központi hatalmak állandó hadseregeinek létszáma így alakult:

Németország	635.000
Ausztria-Magyarország	420.000
Bulgária	60.000
Összesen	1.115.000

Az ántántországokban ez volt a helyzet:

Franciaország	635.000
Oroszország	1.200.000
Olaszország	300.000
Belgium	46.000
Szerbia	361.000
Románia	98.000
Összesen	2.650.000

Nézzük már most az új helyzetet. A volt központi hatalmak hadseregeinek a létszáma:

Németország	99.000
Ausztria	20.000
Magyarország	34.500
Bulgária	30.000
Összesen	183.500

A többi európai országok hadseregei:

Franciaország	625.000
Lengyelország	263.000
Románia	150.000
Jugoszlávia	116.000
Csehszlovákia	125.000
Belgium	65.000
Olaszország	250.000
Oroszország	500.000
Anglia	145.000

Összesen: 2.299.000

A „potenciális haderő”

Most, hogy ezeket a jellemző számadatakat ismertettük, hozzá kell vennünk azt, hogy egy-egy ország igazi hadseregét nem ezek a statisztikai adatok mutatják. A fegyverkezés kérdésének más tényezői is vannak, mint a hadseregeknél és hadihajóknál az aritmetikája. Ennél sokkal fontosabb az, amit a franciák „potenciális haderő”-nek, neveznek: egy-egy ország állati, növényi és ásványi erőforrásai, partvidékeik hosszúsága, népességük sűrűsége, közlekedésük fejlettsége: mind olyan tényezők — beleszámítva diplomáciai teljesítményeiket is — amelyek nagy mértékben függ katonai biztonságuk, Egyszerű szerződési uton a fegyverkezés korlátozásának problémáját nem lehet megoldani. Rendkívül fontos tényező lett a világ technikai fejlődésével az egyes országok technikai felkészültsége is. A kis hadsereg, amely jól fel van szerelve a modern technika vívmányaival, átütőbb erejű az olyan nagy hadseregnél, amelynek technikai felszerelése fogyatékos.

A világ bölcsői most a lefegyverzésen, a fegyverkezés korlátozásán tanakodnak. De e nagy kérdések kielégítő megoldása mindaddig kétséges, amíg az egész világot át nem hatja a felsőbbrendű, igazi pacifizmus.

Az erdélyiek figyelmébe

Felhívjuk a figyelmét, hogy a közismert elsőrangú éttermünkkel kapcsolatban (az emeleti helyiségünkben) „Vegetarius éttermet” egy teljesen elkülönített rendeztünk be, mely a városban az egyedül vegetarius konyha ahol tisztán vegetaris és vitamin tartalmu ételeket szolgálunk fel. Modern berendezés, pontos kiszolgálás. — Olcsó árak. Restaurantul Grossmann, Bucuresti Str. Domnita Anastasia 10.

Vegetarius konyha

A gyanai fegyenckolóniába deportált Bougrat dr. megszökött az Ördög-szigetéről

Két fegyencársával, lázcsillapító gyógyszerekkel felszerelve tünt el a rablógilykosságot ellátó marseillei orvos

Páris, szept. 26. Bougrat dr. bűnügye, amely a Pitaval-históriákban olyannyira bővelkedő párisi bűnügyi krónikákban is nagy feltűnést keltett, a napokban új fordulatot vett Guyanában, az Ördög-szigeten, ahová ez év júliusában az életfogytiglani kényszermunkára elítélt orvos deportálták.

Mint a tavaly tárgyalt bűnpör anyagából ismeretes, Bougrat dr., a kiváló és neves marseillei orvos azzal a szörnyű váddal terhelt állott bírái elé, hogy injekcióval megölte, aztán kirabolta Rubéme pénzeslevélhordót, régi katonai bajtársát a világháborúból.

Holttest az orvosi rendelőben

Az elmúlt évben a marseillei postaigazgatóság jelentette, hogy nyomtalanul eltűnt Rubéme pénzeslevélhordó, akinél eltűnése napján százezer frank hivatalos pénz volt. A marseillei rendőrség hosszú ideig hasztalanul nyomozott Rubéme után, amidőn egy napon bizalmas értesítést kapott, amely a közbeesetben álló Bougrat doktorra terelte egyszerűen a nyomozás gyanúját. A feljelentő egy férfi volt, aki Bougrat dr. kezelésében állott és gyanúját felkeltette az az átható, kellemetlen szag, amely betöltötte az orvos rendelőszobáját. A rendőrség a feljelentés alapján behatolt az orvos rendelőjébe s egyik szekrényben megtalálta Rubéme oszlásban levő hulláját.

Bougrat doktort kihallgatták s azután vizsgálati fogságba helyezték. Az orvos tagadta, hogy Rubémet előre megfontolt szándékkal megölte és úgy adta elő Rubéme halálát, hogy a levélhordó tulajdonképpen egy orvosi kísérletnek esett áldozatul. Rubémet, aki a háboruban bajtárs volt, fronton szerzett betegségéből gyógyította különböző injekciókkal. Legutóbbra majdnem szokatlan körülmények között kezelte kísérletképpen az elvesztett hirt betegét s egy ilyen túl erős injekciókba halt bele Rubéme. M. lén az orvos észrevette, hogy belege halott, a botránytól és az esetleges bűnügyi következményektől való félelmében első megdöbbenésében a szekrénybe rejtette el a hullát, pénzt pedig magához vette. Három hónapon keresztül rejtette Rubéme holttestét, anélkül, hogy megkísérelte volna feltételek nyomait eltüntetni.

Az esküdttörzs nem fogadta el Bougrat dr. védekezését és talán csak annak a körülménynek, hogy Bougrat a világháborúból többszörösen kitüntetett hősként tért vissza, tudható be, hogy Bougrat nem került a guillotine alá, hanem életfogytiglani kényszermunkára ítélték. A kihallgatott orvoszakértők szakvéleménye is nagyban hozzájárult ehhez, mert véleményük úgy hangzott, hogy a Rubéme betegségénél szükséges injekció már számos esetben okozott halált.

Ez év júniusában szállították el a nagy port felvert bűnpör elíteltjét, aki, mikor szomorúsorsu társait a marseillei kikötőben behajózták, így bucsuzott el börtönőreitől: Ne törődjétek velem, ugyanis megszököm.

Az élőhalott deportáltakat szállító hajó felvette borgonyát és kifutott a kikötőtől, hogy bus emberrakományával a világnak talán legszörnyűbb vidékén köszön ki. A visszhang azonban, amelyet Bougrat dr. bűnpöre Párisban keltett, Bougrat elszállítása után mintha meg erősödött volna. Bougrat ügyvédje, Stefani Martin minden erejével azon igyekezik, hogy a pör újrafelvételét kiszorgalmazza, több egyetemi tanár pedig máris könyveket jelentett meg, amelyekben azt igyekeznek bizonyítani, hogy Bougrat nem ölte meg Rubémet, hanem csak szerencsétlen véletlen történt, amely minden orvossal megeshetik.

Szökés az őserdőn keresztül

Mialatt a párisi jogi és orvosi szak-sajtóban élesen és nagy vehemenciával folyt a vita, egy Guyanából érkezett hír a napokban elvágott minden további diszputát. A híradás szerint Bougrat két fegyencársával megszökött. Saint Larent du Maroni-ból, amelynek kórházában az egykori orvost ápolóként alkalmazták. A híradás igen szűkszavú volt, úgy, hogy a francia gyarmatiügyi minisztérium, amely a gyanai fegyenckolónia legfőbb instanciája, azonnal részleteket kért az esetre vonatkozólag. A kolónia vezetősége azonban csak azt válaszolhatta, hogy Bougrat már legalább egy hónappal ezelőtt eltűnt s ezideig nem lehetett nyomára bukkani.

Bougrat szökése annál figyelemreméltóbb, mert csaknem a lehetetlenséggel határos. Saint Larent du Maroni mintegy kétezerhatszáz lakosú városka és negyven kilométernyire van a parttól. A külvilággal két nyomorúságos út köti össze, amelyek csaknem járhatatlanok. A sziget tropikus vegetációja, a szüntelen perzselő nap s a közeli őserdőben tányázó vadállatok valóságos pokollá teszik a fegyenckolónia életét. A fegyencsok szempontjából azonban egy óriási előnye van a városkának, ugyanis Holland-Guyana határától alig néhány kilométernyire van. A Maroni folyót kell átszeli és egy kisebb őserdőn keresztülhaladni, hogy a szökevény nolland földet érjen. Franciaországnak régi egyezménye van Hollandiával, hogy szökevényeket kölcsönösen kiadják egymásnak. Bougrat doktort és két társát Hollandia ezideig nem adta ki s ebből a körülményből arra lehet következtetni, hogy a szökevényeknek sikerült Braziliába, vagy Venezuelába jutniok, ahol már meglehetősen biztonságban érezhetik magukat.

A fegyenc mint őrei orvosa

Bougrat dr. egészen különleges szerepet játszott fegyenc létére a szigeten. Orvosokban amugyis állandó hiány érezhető az Ördög-szigeten, s mivel Bougrat-t kitűnő orvosnak ismerték, megér-

kezése után azonnal ápolónak osztották be a kórházba, ténylegesen azonban orvosi munkát végzett. Nem csupán társait, hanem felügyelőit, sőt a polgári lakosságot is gyógyította. Mivel munkáját jól végezte, mindenféle kedvezményekben részesült, így valamivel lazábbá tették a fölötté gyakorolt szigorú felügyeletet. A fegyencnek a többiekkel eltérően csaknem szabad mozgási lehetősége volt s napjában mindössze kétszer kellett jelenlétükre.

A szökés úgy sikerülhetett, hogy a szigeten már régebbi idő óta tartózkodó fegyencnek, akik már megismerkedtek a

véget nem érő titkos őserdők titkos övényivel, beavatták titkukba Bougrat-t, akinek különben az volt a kötelessége, hogy megfelelő gyógyszerekkel lássa el magát és társait és így leküzdhesse azokat a veszedelmeket, amelyek várnak rájuk. Így egyesült a három fegyencben az orvosi tudás és a hosszú évi tapasztalat.

Bougrat eltűnésével éppen a védője nincs megelégedve, mert azt remélte, hogy keresztlövheti a pör újrafelvételét és sokkal kisebb büntetést képes majd védenca számára az új tárgyaláson elérni.

Október 12-én kezdődnek az új tanácskozások a volt osztrák-magyar államadósságok rendezése ügyében

Bécs, szept. 26. Az egykori Osztrák-magyar monarchia papir- és aranyjárdékainak immár tíz év óta vajdudó és még mindig megoldatlan problémája ügyében Ausztria, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, Románia, Jugoszlávia és Olaszország delegátusai október 12-én új konferenciára ülnek össze Bécsben az osztrák pénzügyminisztérium épületében. A legutóbbi konferencia színhelye Róma volt, az akkori megbeszélések azonban számos fontos kérdést megoldatlanul hagytak. Így elsősorban a papir- és aranyjárdékok ügyét, amely most a küszöbön álló bécsi konferenciát fogja foglalkoztatni.

A legfontosabb és legsürgősebb megoldást igénylő kérdés a papirjárdékok deficitjének rendezése, ami pedig a különböző államok mérlegeinek hiányossága miatt nem sikerült. A papirjárdékok közé a következő államkötvények tartoznak: a 4 és fél százalékos osztrák államkötvények, a 4 és fél százalékos egyesített osztrák ezüst- és papirjárdék, a 4 százalékos konvertált osztrák járadék, a 4 százalékos osztrák koronajárdék, a 4 százalékos magyar koronajárdék, a 4 százalékos magyar földmentesítési kötvények és a 3 és fél százalékos osztrák beruházási járadék.

Az egyes államok mérlege az összes papirkötvényeket együttvéve, a következőképpen fest:

Felülleggel rendelkező államok: Ausztria, Olaszország és Csehszlovákia. Deficitcses államok: Jugoszlávia, Románia, Lengyelország, Magyarország.

A külföldi hitelezők tudvalevőleg nem csenek megelégedve a békeszerződésben meghatározott beváltási kulcsokkal és nagyobb kvótákat követelnek. A valhorizáció azonban nem vihető keresztül, mivel ebben az esetben a belső köl-

vénytulajdonosokat is ki kellene elégíteni, mi, erre pedig az adós utódállamok nem hajlandók.

A bécsi tanácskozások második fontos programpontja az örökös és amortizációs járadékok ügye. Mindenekelőtt az 1910. és 1913. évi osztrák, illetőleg magyar aranyjárdékok ügye vár megoldásra. Az utódállamok konferenciájának előnsége ebben a kérdésben közvetítő javaslatot dolgozott ki, amelyet a párisi „caisse commune”, amelyben a hitelezők szintén képviselve vannak, is magáévá tett. Eszerint az utódállamok a fennálló deficitet 15 éven át, 1931-től 1945-ig fizetnék ki emelkedő részletekben. Ez a követítő javaslat azonban még egyetlen kormány által sem nyert ratifikációt. Ezen amortizációs terv szerint a jelenlegi kamattételek a következőképpen emelkednek:

Osztrák és magyar aranyjárdékoknál 1935 január 1-től 35 százalékra, 1930 január 1-től 36 százalékra, 1937 január 1-től 37 százalékra, 1938 január 1-től 38 százalékra, 1939 január 1-től 41 százalékra és 1940 január 1-től 43 százalékra.

Az 1910 és 1913 évi magyar járadékoknál 1935 január 1-től 30 százalékra, 1930 január 1-től 32 százalékra, 1937 január 1-től 34 százalékra, 1938 január 1-től 37 százalékra, 1939 január 1-től 40 százalékra és 1940 január 1-től 43 százalékra.

Az egyes utódállamoknak a bécsi konferencián nyilatkozniok kell arról, hogy mi az álláspontjuk ezeket az amortizációs tervszöveket illetően. Beavatott körökben biztosra veszik, hogy az utódállamok többsége a javaslatokat elfogadja és novemberben újabb kongresszus ül össze, amely végrehajtja a ratifikálást és evvel végleg elintézi a háboru előtti adósságok rendezését.

Selyem gyári árban!

Selyem gyári árban!

„LYONNAISE”

kolozsvári selyemszövő gyár

olyó évi október hó 1-én saját gyári lerakatát Cluj, Str. Regina Maria (v. Deák F. u.) 3 sz. alatt megnyitja

A gyár elhatározta, hogy minden külföldi gyártmánnal versenyképes selyemtermékeit közvetlenül és gyári áron bocsátja a t. közönség rendelkezésére nagyban és kicsinyben egyaránt.

GYÁRTMÁNYAI:

- Crepe de Chine, Crepe Georgette,
- Crepe Satin, nyers-, kabát- és fehér-
- nemű selymek, különsvövésű fél-
- selymek és sálak.

Crăi...
A CF...
rozta...
(Cluj, K...
tud.) A C...
bocsátott...
rolja min...
a vezérig...
kel kapcs...
zókat és...
Eszern...
feltételek...
jesítésére...
A vezér...
gorum an...
83-ik par...
tónhetnek...
Az ajd...
mulárja...
nek el...
Az ajd...
elők kell...
hoz, az e...
kel egyf...
A vezér...
nak a jog...
pező áru...
oéget vag...
ajánlatuk...
rind. Has...
a jogot k...
tárgyot k...
ben felem...
Az árle...
Nemzet...
priparban...
csehszlov...
papirgyár...
kezdtek e...
létrehozás...
zetközi pi...
cia, első...
van szó...
szlavia, M...
nek szám...

DEVIZ
Zürich .
Newyork .
London .
Paris .
Milano .
Prága .
Budapest .
Belgrád .
Bukarest .
Varsó .
Bécs .
Berlin .

Közgazdaság

A CFR vezérigazgatósága körlevélben precizizálta a vasút árlejtéseinek általános feltételeit

(Cluj. Kolozsvár, szept. 26. Az Uj Kelet tud.) A CFR vezérigazgatósága körlevélben bocsátott ki, amelyben részletesen felsorolja mindazokat a feltételeket, amelyek a vezérigazgatóság által kiírt árlejtésekkel kapcsolatban érdekelhetik a vállalkozókat és szállítókat.

Eszerint a CFR a következő egységes feltételeket szabta meg az árlejtések teljesítésére:

A vezérigazgatóság összes árlejtési szigorúan az államszámviteli törvény 72-83-ik paragrafusainak megfelelően történhetnek meg.

Az ajánlatok a vezérigazgatóság formájában, vagy azok szerint készülhetnek el.

Az ajánlatokat az árlejtés időpontja előtt kell eljuttatni a vezérigazgatósághoz, az esetleges mintákkal és modellekkel együtt.

A vezérigazgatóság fenntartja magának a jogot, hogy az árlejtés tárgyát képező áru vagy anyag szállításával több évet vagy vállalkozót bizzon meg, az ajánlatukban feltüntetett feltételek szerint. Hasonlóképpen fenntartja magának a jogot a CFR arra is, hogy az árlejtés tárgyát képező áru mennyiségét időközben felemelje, vagy leszállítsa.

Az árlejtésen résztvevő cégek kötele-

sek garanciaképen letétbe helyezni valamelyik pénzügyi igazgatóságnál az ajánlatuk értékének öt százalékát meghaladó összeget, ha csak az árlejtési hirdetmény nem ír elő más speciális garanciát.

A garanciaképen letétbe helyezett összegről kapott nyugta (recepisa) az ajánlatához hozzá esatolandó.

Csak azok a bel vagy külföldi cégek vannak felelősek az árlejtés feltételeit illetően, akiket a vezérigazgatóság külön szólított fel arra, hogy részt vegyenek az árlejtésben.

Az árlejtés résztvevői az árlejtési hirdetmény közzétételétől számított 60 napon belül kötelezve vannak ajánlatuk által.

Az 1 százalékos iktatási, valamint a 2 százalékos termelési illetéket azok a vállalkozók kötelesek kifizetni, akiknek az ajánlatát elfogadta a vezérigazgatóság.

A vezérigazgatóság visszaveti mindazokat az ajánlatokat, amelyekhez nincs oda esatolva a garancia letétbehelyezését igazoló nyugta (recepisa), amely egyébként nem is helyettesíthető más okmánnyal.

A benyújtott ajánlatoknak elengedhetetlenül ki kell mutatni a szállítandó áru vagy anyag átadási helyét és időpontját.

Nemzetközi kartell tárgyalások a papíriparban. Legújabb hírek szerint a cseh szlovák, osztrák és a skandináv papírgyárak vezetői tárgyalásokat kezdtek egy nemzetközi papírkartell létrehozása érdekében. Mivel a nemzetközi piacon igen nagy a konkurrencia, elsősorban a piacok felosztásáról van szó. Mint exportpiacok főleg Jugoszlávia, Magyarország és Bulgária jönnek számításba, amely országok nagy

mennyiségű külföldi újságpapírt vásárolnak. Ezzel egyidejűleg a német papírgyárak is az exportkontingens megállapításáról tárgyalnak svéd és norvég gyárakkal.

Hismasters gramofon
Marosvásárhelyen, Révész Ernő

Hozományáról mi gondoskodunk,

ha férjhez adja leányát, kössön

hozománybiztosítást!

Uj rendszerű, nincs aránylagos fizetés, nincs csoport

DANUBIA

román általános biztosító részvénytársaság Timişoara, I. Bul. Ferdinand No. 5. Kérjen ingyen ismertetőt!

TÖZSDE

Valutapiac 1928 szeptember 26 (Rador)

DEVIZAK	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárás						
Zürich	3185-3190	-	-	49250	3180	1103875	13665	64922	192450
Newyork	164-1640	51975	51960	2560	164	37360	71020	3375	-
London	811-802	252020	252050	12415	801	2782	3444	16367	48503
Paris	645-650	203150	2030	-	645	2241	2774	13185	39025
Milano	868-870	2718	271650	13380	865	2099	8712	1763300	52312
Prága	490-492	1540	1540	-	490	1700	2104	-	29650
Budapest	2884-2890	9060	9058	-	2875	-	12373	58808	-
Belgrad	-	913	913	-	290	-	1248	5980	176
Bukarest	-	316	316	1590	-	34850	43150	2055	61
Varsó	-	582250	582250	-	1875	6430	7960	37830	-
Bécs	2330-2335	73170	73170	-	2327	8074	-	47537	-
Berlin	3940-3945	12380	12385	-	3938	1367750	16830	80448	-

Száz lej árfolyama: Zürich (uto) 316, Páris 1550, Budapest 340, Bécs 43175, Prága 2052

SPORT

Vasárnapi sportprogram

A bajnoki futballesezon első fordulójának meglepetései után általános érdeklődés előzi meg a vasárnapi bajnoki találkozásokat, amelyek során a Haggibbor az RMS-sel, a KAC a CFR-rel kerülnek össze. A mérkőzések a mult heti eredmények után teljesen nyitnak, mert úgy az RMS, mint a KAC meglepően szép teljesítményt produkáltak a mult héten és ha formájukat tartják, szép küzdelmekre is van kilátás a vasárnapi mérkőzéseken. A Haggibbor az eltávozott Klein és Rosenfeld Gyuri nélkül is reorganizált első csapata meglehetősen játékosokból áll, akiknél még csak a kellő rutin hiányzik nagyobb teljesítő-képesség elérésére. A mérkőzéseket a városi sporttelepen tartják meg d. u. 2 órai kezdettel.

Vasárnap játszik le a magyar futball-derbyt. A magyar futballjainóság legnagyobb érdeklődéssel kísért mérkőzését, a Ferencváros-Hungária meccset vasárnap játszik le az Üllői-uti sporttelepen. A derby favoritja a Ferencváros, a Hungária erősen feljavult csapata azonban könnyen meglepetést is szerezhethet. A főmérkőzésen kívül még a következő bajnokiak lesznek: Nemzeti-Budai 33-as (szombaton). Vasas-III. ker., Kaposváron a Somogy-Ujpest, Debrecenben a Bocskay-Sabaria meccsek kerülnek eldöntésre.

A Haggibbor vivószakosztálya november második felében klubközi versenyt rendez

(Cluj. Kolozsvár, szept. 26. Az Uj Kelet tud.) A Haggibbor vivó szakosztálya, amely tulajdonképpen maga reprezentálja a kolozvári vivósportot, megkezdte a tréningeket s a „Haggibbor” vivók a róm. kath. gimnázium tornatermében Schenker vivómester vezetése alatt nagyban készülnek a szakosztály november második felére kitűzött klubközi versenyére. A vivószakosztály felhívást intéz a vivni szándékozókhoz, akik minden hétfőn, szerdán és pénteken este 7-10 óra között jelentkezhetnek a szakosztályba való felvétel végett. A Haggibbor vezetősége egyébként elhatározta a női vivószakosztály felállítását is, amelynek meg szervezésével Zádor Árpádot bízta meg. A hölgyek, akik ebben a szép és nemes sportban kívánják magukat tökéletesíteni ugyancsak hétfőn, szerdán és pénteken este 7-10 óra között jelentkezhetnek a vivóteremben a női vivószakosztályba való felvételük érdekében.

Hirdessen az Uj Keletben

Nyílttér

Az e rovatban közölttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség

Nagyváradai házunk Lazau Artúr nevű tisztviselője egy ottani nagykereskedővel szemben tapasztalt sértő viselkedésért az elégtételadást oly módon tagadta meg, amellyel cégünk egyáltalán nem azonosítja magát, mivel az felekezetsértő.

Cégünk ezen álláspontjának nyomatként nevezett tisztviselőnk viselkedése miatt szolgálatából elbocsátotta.

„Lassenco” S. A.

de transportari internationale.

Hölgyeim! Bécsi és párisi modell

kalapok

már 200 lejtől kaphatók **Fehérnél** St. Memorandului (Unió) 21 Redout **Női- és férfi-kalapok javítását rövid idő alatt eszközölöm**

Ha tartós és szép anyagból akarja ruháját elkészíttetni, úgy kérje szabójától választás végett

Szász Ödön

cluji posztóáruház r-t. mintagyűjteményét, amelyben a legjobb bel- és külföldi gyártmányok képviselve vannak.

Mintagyűjtemények kizárólag szabómestereknek kúldetnek!

Törvény

A közigazgatás egységesítéséről. Fordította Dr. PAP JANOS

Ara 200 lej

Kapható az Uj Kelet könyvostályában - Cluj

Könyvelési és üzleti könyvek

különleges vonalzását készíti a

Cartea Românească

könyvgyár - Cluj pontosan, jól és olcsón

Legújabb kivitelű

konyha-butorok részlet fizetésre

is kaphatók

Klein Dávid

asztalosműhelyben, - Cluj, Timár-u. 1. szdm (Hítközségi udvar)

